

TYTUŁ OPRACOWANIA

***RAPORT
Z REALIZACJI
PROGRAMU OCHRONY RODOWISKA
DLA GMINY WILAMOWICE***

ZLECENIODAWCA

*Urząd Gminy w Wilamowicach
Rynek 1
43-330 Wilamowice*

ZLECENIOBIORCA

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

ul. Legionów 57, 43-300 Bielsko-Biała,
tel. (0-33) 810-10-54, 816-41-42, fax.: (0-33) 810-10-54, w. 24
www.bfesa.com e-mail: bfesa@bfesa.com

BIELSKO-BIAŁA, lipiec 2005

WYKONAWCA:

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

ul. Legionów 57, 43-300 Bielsko-Biała,
tel./fax.: (0-33) 810-10-54, 816-41-42,

S d Rejonowy w Bielsku-Białej, KRS 0000182929
www.bfesa.com, e-mail: bfesa@bfesa.com
Członek Polskie Izby Ekologii, ISO 9001, ISO 14001
NIP: 937-21-69-208; REGON 072132702

ZESPÓŁ AUTORSKI:

ZESPÓŁ AUTORSKI

<i>Koordynator projektu</i>	<i>Katarzyna Dudek</i>
<i>Gospodarka wodno- ciekowa,</i>	<i>Ewa Miszczyk</i>
<i>Gospodarka odpadami, ochrona powietrza, ochrona przed hałasem, ochrona przyrody, Edukacja ekologiczna</i>	<i>Katarzyna Dudek</i>
<i>Ochrona powierzchni ziemi i gleb</i>	<i>Agnieszka Chylak</i>
<i>Analiza finansowa</i>	<i>Tomasz Giza</i>

W WYNIKU REALIZACJI PROGRAMU OCZEKUJE SI ZNACZNEJ POPRAWY
JAKO CI RODOWISKA NATURALNEGO ORAZ OSI GNI CIA STANDARDÓW
MI DZYNARODOWYCH W TYM WYMAGA DYREKTYW UNII EUROPEJSKIEJ.

SPIS TRECI

1	Wstęp	6
1.1	Cel i zakres opracowania	6
1.2	System zarządzania Programem	7
2	Efekty i stopień osiągnięcia celów założonych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice	11
2.1	Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne Gminy Wilamowice	12
2.1.1	Lokalizacja Gminy Wilamowice	13
2.1.2	Stan ludności i ruch naturalny	13
2.1.3	Rynek pracy	15
2.2	Gospodarka wodno-ściekowa	19
2.2.1	Gospodarka Wodna	19
2.2.2	Gospodarka ściekowa	22
2.2.3	Podsumowanie	30
2.3	Gospodarka odpadami	31
2.3.1	Działania w tym zakresie	32
2.3.2	Podsumowanie	36
2.4	Ochrona powierzchni ziemi i gleb	37
2.4.1	Działania w tym zakresie	38
2.4.2	Podsumowanie	42
2.5	Ochrona powietrza	43
2.5.1	Działania w tym zakresie	44
2.5.2	Podsumowanie	47
2.6	Ochrona przed hałasem i promieniowaniem niejonizującym	48
2.6.1	Działania w tym zakresie	49
2.6.2	Podsumowanie	51
2.7	Ochrona przyrody	52
2.7.1	Działania w tym zakresie	53
2.7.2	Podsumowanie	56
2.8	Edukacja ekologiczna	57
2.8.1	Działania w tym zakresie	58
2.8.2	Podsumowanie	60
3	Uwarunkowania finansowe realizacji Programu Ochrony środowiska w latach 2002 -2004	61
3.1	Ogólna sytuacja budżetowa gminy Wilamowice	61
3.2	Wydatki gminy Wilamowice na realizację zadań Programu Ochrony środowiska oraz źródła ich finansowania	62
3.3	Wnioski	64
4	Zakończenie	65
5	Dane wyjściowe	66

SPIS TABEL

Tabela 1-1	Harmonogram realizacji Programu Ochrony środowiska	9
Tabela 2-1	Ludność gminy w 5 jednostkach funkcjonalno-przestrzennych- stan na 2004r.	14
Tabela 2-2	Ruch naturalny ludności Gminy Wilamowice	15
Tabela 2-3	Zestawienie liczby ludności pracującej w poszczególnych sektorach od 1999 do 2003 r.	16
Tabela 2-4	Ogólny wskaźnik zatrudnienia	17
Tabela 2-5	Struktura zawodowa ludności Gminy Wilamowice	17
Tabela 2-6	Zarejestrowani bezrobotni w Gminie Wilamowice w latach 2002 -2004	18
Tabela 2-7	Jednostki zarejestrowane w systemie REGON, w układzie sektorów	18
Tabela 2-8	Analiza zmian w gospodarce wodnej na terenie Gminy Wilamowice w latach 1999 -2003	20
Tabela 2-9	Długość sieci kanalizacyjnej wybudowanej na terenie Gminy Wilamowice od 2002 roku.	22
Tabela 2-10	Stopień realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie gospodarki wodno- ciekowej	28
Tabela 2-11	Liczba mieszkańców objętych zorganizowanymi zbiórkami odpadów od 2002 roku	32
Tabela 2-12	Ilość odpadów komunalnych zebranych na terenie Gminy Wilamowice od 2002 do 2004 r.	32
Tabela 2-13	Stopień realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie gospodarki odpadami	34
Tabela 2-14	Stopień realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb	40
Tabela 2-15	Nakłady finansowe poniesione i przewidziane na termomodernizację budynków publicznych na terenie Gminy Wilamowice	44
Tabela 2-16	Stopień realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony powietrza	45
Tabela 2-17	Długość nawierzchni zmodernizowanej na terenie Gminy w latach 2002 -2004	49
Tabela 2-18	Nowe miejsca parkingowe powstałe na terenie Gminy Wilamowice	49
Tabela 2-19	Stopień realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem niejonizującego	50
Tabela 2-20	Stopień realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony przyrody	54
Tabela 2-21	Stopień realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie edukacji ekologicznej	59
Tabela 3-1	Sytuacja finansowa gminy Wilamowice w latach 2002 -2004 oraz plan na rok 2005.	61
Tabela 3-2	Wskaźniki budżetu gminy Wilamowice	62
Tabela 3-3	Udział poszczególnych rodzajów finansowania inwestycji w latach 2002 -2004	63
Tabela 3-4	Struktura wydatków i rodzaj ich pokrycia w dziedzinie ochrony środowiska w poszczególnych latach	63
Tabela 3-5	Stopień realizacji nakładów inwestycyjnych	63

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 2-1	Gmina Wilamowice, lokalizacja	13
Rysunek 2-2	Liczba ludności w Gminie Wilamowice w latach 2002-2004, według faktycznego miejsca zamieszkania (pobyt stały)	14
Rysunek 2-3	Ruch naturalny ludności Gminy Wilamowice w latach 1999-2003 – porównanie graficzne	15
Rysunek 2-4	Pracujący ogółem, z wyszczególnieniem na sektory w Gminie Wilamowice – porównanie graficzne	16
Rysunek 2-5	Ogólny wskaźnik zatrudnienia – zestawienie graficzne	17
Rysunek 2-6	Jednostki zarejestrowane w systemie REGON – porównanie graficzne	18
Rysunek 2-7	Długość sieci wodociągowej	21
Rysunek 2-8	Liczba przyłączy wodociągowych	21
Rysunek 2-9	Woda dostarczana do gospodarstw domowych na terenie Gminy Wilamowice	22
Rysunek 2-10	Klasyfikacja Małej Wisły wraz z dopływami w latach 2001-2002; 1 - fizykochemiczna,	24
Rysunek 2-11	Klasyfikacja Soły wraz z dopływami (bez Wylicy) w latach 2001-2002;	25
Rysunek 2-12	Procentowy udział rzek: Soły i Małej Wisły w klasach czystości wg klasyfikacji fizykochemicznej, bakteriologicznej i ogólnej w 2003 roku	26
Rysunek 2-13	Jakość wód podziemnych w czwartorzędowym piętrze wodonośnym w latach 2002 – 2003	27
Rysunek 2-14	Ilość odpadów komunalnych zebranych na terenie Gminy Wilamowice od 2002 do 2004 roku – zestawienie graficzne	33
Rysunek 2-15	Struktura zmian w powierzchni użytków rolnych i gruntów ornych na przestrzeni lat 2000 - 2005	38

1 Wstęp

1.1 Cel i zakres opracowania

„Raport z realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice” jest obowiązującym dokumentem sporządzanym co dwa lata w celu kontroli realizacji działań i zamierzeń inwestycyjnych zapisanych w Programie ochrony środowiska (PO).

Program Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice został opracowany przez Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA z Bielska – Białej w czerwcu 2002 roku, przez zespół autorski w składzie: Andrzej Blarowski, Agnieszka Chylak, Mariusz Polański, Jerzy Rapacz, Małgorzata Skucha, Ewa Strzałkowska, Zygmunt Wyroba.

Program ochrony środowiska stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w Gminie. Realizacja Programu ma doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Program ochrony środowiska określa politykę środowiskową, ustala cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, odnoszące się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

Przy tworzeniu Programu przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia w pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie zagadnień techniczno-ekonomicznych związanych z przyszłymi projektami.

Program wspomaga dążenie do uzyskania w Gminie sukcesywnego ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko różel zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla Program ochrony środowiska a dowodów jego osiągnięcia dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo – według ustawy PO Ok. 18. pkt 2.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na zarządcę gminy obowiązek sporządzania co dwa lata raportu z wykonania programu ochrony środowiska i przedłożenia go radzie gminy.

„Raport z realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice” obejmuje omówienie zmian w zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska (gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami, ochrona powierzchni ziemi i gleb, ochrona powietrza, ochrona przed hałasem, ochrona przyrody, edukacja ekologiczna) jakie dokonały się w ciągu ostatnich dwóch lat na terenie Gminy Wilamowice.

Raport jest więc oceną stopnia realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska. Ocena ta dotyczy zadań, których realizacja przypada na lata 2002 – 2004.

W niniejszym dokumencie uwzględniono również niektóre dostępne dane obejmujące I kwartał 2005 r. w celu potwierdzenia tendencji zmian (wzrost/spadek) w zakresie infrastruktury ochrony środowiska.

Do szczególnie ważnych wskaźników stopnia realizacji „II Polityki ekologicznej państwa” a tym samym Programu Ochrony środowiska należy zaliczyć:

- Ocena dotrzymania norm jakości poszczególnych komponentów środowiska, określonych wymogami prawnymi;
- Stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska (określonym depozycją lub koncentracją poszczególnych zanieczyszczeń), a naukowo uzasadnionym zanieczyszczeniem dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym);

- Stopień zmniejszenia zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz stopień zmniejszenia całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce;
- Stosunek uzyskiwanych efektów ekologicznych do ponoszonych nakładów (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska);
- Poprawa techniczno-ekologicznych charakterystyk materiałów, urządzeń, produktów (ok. zawartości ołowiu w benzynie, poziomu hałasu w czasie pracy samochodu ok.).

Poza wymienionymi głównymi wskaźnikami przy ocenie skuteczności realizacji „Programu Ochrony środowiska Gminy Wilamowice” będą stosowane wskaźniki szczegółowe stanu środowiska:

- Zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych;
- Poprawy jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, poprawy jakości wody do picia oraz spełnienia przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych;
- Poprawy jakości powietrza – zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza (substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych);
- Zmniejszenia uciążliwości hałasu komunikacyjnego wzdłuż tras komunikacyjnych;
- Ograniczenia pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych;
- Wzrostu lesistości gminy, rozszerzenia naturalizacji obszarów leśnych, a także wzrostu poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych;
- Zahamowania zaniku naturalnych siedlisk roślin i zwierząt;
- Zmniejszenia negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowania estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

1.2 System zarządzania Programem

Niniejszy rozdział opisuje ogólnie zasady zarządzania środowiskiem na szczeblu gminnym, wynikające z kompetencji i ustawodawstwa. Wdrożenie niektórych działań, w znacznej mierze zależy od współpracy władz gminy z Wojewodą (jako przedstawicielem administracji rządowej w województwie), Marszałkiem i Starostą (jako przedstawicielami samorządu terytorialnego; województwa, powiatu), z siedzimi gminami, podmiotami gospodarczymi, instytucjami finansowymi, organizacjami pozarządowymi, ok. Poszczególne jednostki, mając swobodę działania w ramach posiadanych kompetencji i zgodnie z obowiązującym prawem, powinny uczestniczyć w realizacji Programu ochrony środowiska poprzez ciśle współpracę i wspólne ponoszenie kosztów wdrażania Programu. Mówiąc o współpracy należy pamiętać o współpracy wewnętrznej tzn. pomiędzy poszczególnymi Wydziałami Urzędu Gminy w Wilamowicach.

Zarządzanie ochroną środowiska w znacznej mierze realizowane będzie poprzez Program Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice. Zatem celowe jest przedstawienie schematu zarządzania i procedury wdrażania „Programu ...”, co ułatwi koordynację wszelkich działań na rzecz ochrony środowiska i ocenę stopnia wdrożenia polityki środowiskowej.

Również w zakresie ogólnych zasad monitoringu jakości środowiska i polityki ochrony środowiska konieczna jest współpraca z wieloma instytucjami. Wyniki monitoringu jakości środowiska będą podstawą do ewentualnego uaktualniania polityki ochrony środowiska.

Polityka ekologiczna Gminy będzie realizowana, ok. za pomocą instrumentów prawnych, które zależą od obowiązujących w trakcie wdrażania Programu uregulowań prawnych. Uregulowania prawne powstają na poziomie szczebla centralnego, co oznacza, że władze centralne są bardzo ważnym czynnikiem sukcesu Programu ochrony środowiska.

Wdrażanie Programu ochrony środowiska w znacznej mierze zależy od tego, jak spójne są kierunki i działania w zakresie ochrony środowiska zdefiniowane przez Gminę Wilamowice – ze strategii ochrony środowiska województwa łódzkiego. Przygotowując ten Program, z jednej strony zwracano uwagę na oczekiwania społeczności lokalnej, a z drugiej strony brano pod uwagę priorytety państwowe i wojewódzkie w zakresie ochrony środowiska. Głównym powodem takiego podejścia jest potrzeba uzyskania pomocy finansowej ze strony państwa (NFO iGW) i województwa (WFO iGW), a także wsparcia przez władze wojewódzkie działań Gminy ukierunkowanych na dostępowanie zewnętrznych pomocowych źródeł finansowania.

Zgodnie z obecnymi kompetencjami, Wojewoda jest odpowiedzialny za udzielanie zezwoleń na korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian dla zakładów szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia człowieka. W trakcie procedury udzielania tych zezwoleń, gmina Wilamowice wykorzysta swój plan zagospodarowania przestrzennego, jako narzędzie do wskazania optymalnych lokalizacji przyszłych obiektów przemysłowych. Będzie się to odbywało w ścisłej konsultacji z władzami województwa.

Powiaty dysponują środkami finansowymi zgromadzonymi w Powiatowym Funduszu Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej. Środki powiatowych funduszy powinny być (zgodnie z ustawowym zapisem) przeznaczane na realizację przedsięwzięć związanych ze składowaniem i unieszkodliwianiem odpadów, w tym współfinansowanie inwestycji ekologicznych o charakterze ponadgminnym. Biorąc powyższe pod uwagę, niezmiernie ważną jest współpraca władz Gminy z powiatem bielskim.

Zagrożenia dla środowiska mają pochodzenie lokalne, ale mogą one oddziaływać także na znacznie większych obszarach. Stąd też wynika potrzeba rozwiązywania tych problemów w oparciu o współpracę z sąsiednimi gminami.

Do zarządzania Programem Ochrony środowiska Gminy Wilamowice posłuży instrumenty zarządzania środowiskiem: prawne, finansowe i społeczne. W Programie biorą udział cztery grupy uczestników:

Władze Gminy: Rada Miejska jako uchwalająca Program, Burmistrz Wilamowice jako odpowiedzialny za realizację Programu

Za realizację Programu odpowiedzialne są władze Gminy, które powinny wyznaczyć koordynatora wdrażania Programu. Takim role, w imieniu Burmistrza, powinien pełnić Wydział Spraw Gospodarczych (ok. Kierownik Wydziału). Koordynator będzie współpracował ściśle z Radą Miejską, przedstawiając okresowe sprawozdania z realizacji Programu. Wstępnie oceniamy, że prace związane z koordynacją działań w Programie oraz zachowaniem zaproponowanej procedury wdrażania Programu wymagają czasu w wymiarze ½ etatu.

Politykę przestrzenną i ekologiczną oraz strategię rozwoju gminy kształtuje Rada Miejska, do której należy uchwalenie programu ochrony środowiska, planu gospodarki odpadami, strategii rozwoju, planu zagospodarowania przestrzennego. Samorząd gminy dysponuje instrumentami finansowymi.

Do instrumentów prawnych należą:

- Pozwolenia na gospodarcze korzystanie ze środowiska, w tym pozwolenia wodno-prawne a także decyzje o emisji dopuszczalnej;
- Zgody na gospodarcze wykorzystanie odpadów;
- Decyzje o zakresie i sposobie usunięcia przyczyn szkodliwego oddziaływania na środowisko lub zagrożenia, i przywrócenia środowiska do stanu właściwego;
- Koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Ponadto bardzo ważnym instrumentem służącym właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska jest ocena oddziaływania na środowisko oraz plan zagospodarowania przestrzennego.

Kompetencje w dziedzinie ochrony środowiska wynikają z następujących ustaw:

- Ustawa o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. nr 142 poz. 1591);
- Ustawa o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r., nr 92 poz. 880);

- Ustawa Prawo Ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r. nr 62 poz. 627);
- Ustawa o odpadach (Dz. U. z 2001 r. nr 62 poz. 628);
- Ustawa o utrzymaniu czystości (Dz. U. z 1996 r. nr 132 poz. 622).

A w mniejszym zakresie:

- Prawo wodne (Dz. U. nr 115 poz. 1229);
- Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 1994 r. nr 27 poz. 96);
- Ustawa o Państwowej Inspekcji Ochrony środowiska (Dz. U. z 2002 r. nr 112 poz. 982).

Instrumenty społeczne – edukacyjny i informacyjny (Instrumenty społeczne polegają na: współpracy samorządu ze społeczeństwem: przede wszystkim w uczestniczeniu społeczeństwa w konsultacjach prowadzących do podejmowania decyzji w procesie zarządzania środowiskiem i wspólnym planowaniu lokalnej polityki ekologicznej; ocenie i monitorowaniu skutków prowadzonej polityki ekologicznej; prowadzeniu edukacji ekologicznej; włączeniu przedsiębiorców w realizację polityki ekologicznej gminy) wykorzystywane są przez samorząd, administrację lokalną oraz działające na terenie gminy organizacje ekologiczne.

2. Realizuj cy zadania określone w Programie

Zadania określone w Programie realizowane będą przez przedsiębiorstwa, organizacje, instytucje jako inwestorów inwestycji na swoim terenie.

3. Kontroluj cy przebieg realizacji i osiągnięcia założonych w Programie celów

Kontrol procesu realizacji Programu zajmuje się Rada Miejska – poprzez ocenę przekazywanego w cyklu dwuletnim raportu. Na bieżąco kontroluje sprawuje jednostka utworzona w Urzędzie Gminy koordynująca wdrażanie Programu. Efekty i stopień osiągnięcia celów założonych w Programie oceniany jest na podstawie pomiarów i badań poszczególnych komponentów środowiska.

Dobra organizacja zarządzania i klarowny harmonogram realizacji Programu daje szansę na skuteczne jego wdrożenie (Tabela 1-1).

Tabela 1-1 Harmonogram realizacji Programu Ochrony środowiska

Wyszczególnienie	Lata										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2015
Opracowanie i zatwierdzenie Programu ochrony środowiska	+						+				+
Wydzielenie w urzędzie gminy osób koordynujących wdrażanie Programu	+										
Realizacja zadań		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ocena realizacji celów i zadań				+		+		+		+	
Weryfikacja listy celów i priorytetów				+		+		+		+	
Monitoring wdrażania Programu		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Monitoring skutków realizacji Programu		+		+		+		+		+	
Raport z realizacji Programu				+		+		+		+	

4. Beneficjenci efektów realizacji Programu

Głównym beneficjentem podejmowanych działań w zakresie ochrony rodowiska są mieszkańcy Gminy Wilamowice. Poprawa stanu rodowiska odczuwana jest przede wszystkim przez wszystkich ludzi przebywających czasowo na terenie Gminy. Sprawna realizacja wskazanych zadań z zakresu ochrony rodowiska wymaga wzmocnienia administracji zajmującej się ochroną rodowiska w Gminie. Wskazane byłoby ponadto wzmocnienie struktur odpowiedzialnych za planowanie, koordynację i dofinansowanie programów inwestycyjnych związanych z ochroną rodowiska.

Monitoring

Monitoring polityki ochrony rodowiska oznacza, że wdrażanie Programu Ochrony rodowiska dla Gminy Wilamowice będzie podlegało regularnej ocenie. Koordynator wdrażania Programu będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia. W latach 2002-2004, na bieżąco monitorowano postęp w zakresie wdrażania działań zdefiniowanych w PO, a pod koniec 2004 roku dokonano oceny realizacji Programu. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla następnego Raportu z Programu, w którym zostaną zdefiniowane działania na lata 2005 – 2007. Ten cykl będzie się powtarzał co około dwa lata, co zapewni uaktualnianie polityki ochrony rodowiska (Programu ochrony rodowiska).

Zatem, głównym działaniem podejmowanym w zakresie monitoringu polityki ochrony rodowiska będzie aktualizacja Programu Ochrony rodowiska.

2 Efekty i stopień osiągnięcia celów założonych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice

Ocena realizacji Programu polega przede wszystkim na monitorowaniu czyli obserwacji zmian w wielu wzajemnie ze sobą powiązanych sferach funkcjonowania danego obszaru (ekonomicznej, społecznej, ekologicznej ok.).

Każda gmina w celu oceny realizacji Programu tworzy:

- a) system zbierania i selekcjonowania informacji,
- b) system oceny i interpretacji zgromadzonych danych.

Procesy te powinny być analogiczne na poziomie Gminy i Województwa. Proponowany więc system monitoringu dla Gminy Wilamowice zawiera działania określone w Programie Operacyjnym Województwa:

- Systematyczne zbieranie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu; wynikiem tych działań będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- Uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych empirycznych; otrzymany materiał służy przygotowaniu raportów;
- Przygotowanie raportów z realizacji zadań tych w Programie;
- Analiza porównawcza osiągniętych wyników z założeniami Programu; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego Programu oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności;
- Analiza przyczyn odchyleń oraz określenie działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia;
- Przeprowadzenie zaplanowanych działań korygujących.

Taki system monitoringu i prowadzenie opisanych działań pozwala na bieżące monitorowanie realizacji Programu. Podstawą dla sprawnego zbierania danych monitoringu jest opracowany zestaw mierników i wskaźników.

Konkluzja:

Nie wszystkie wymienione dla poszczególnych komponentów ochrony środowiska mierniki i wskaźniki będą miały zastosowanie w przypadku przedsięwzięć realizowanych na obszarze gminy Wilamowice i na obecnym etapie wdrażania POS

2.1 Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne Gminy Wilamowice

Do oceny realizacji polityki ekologicznej państwa stosowane są m. in. Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

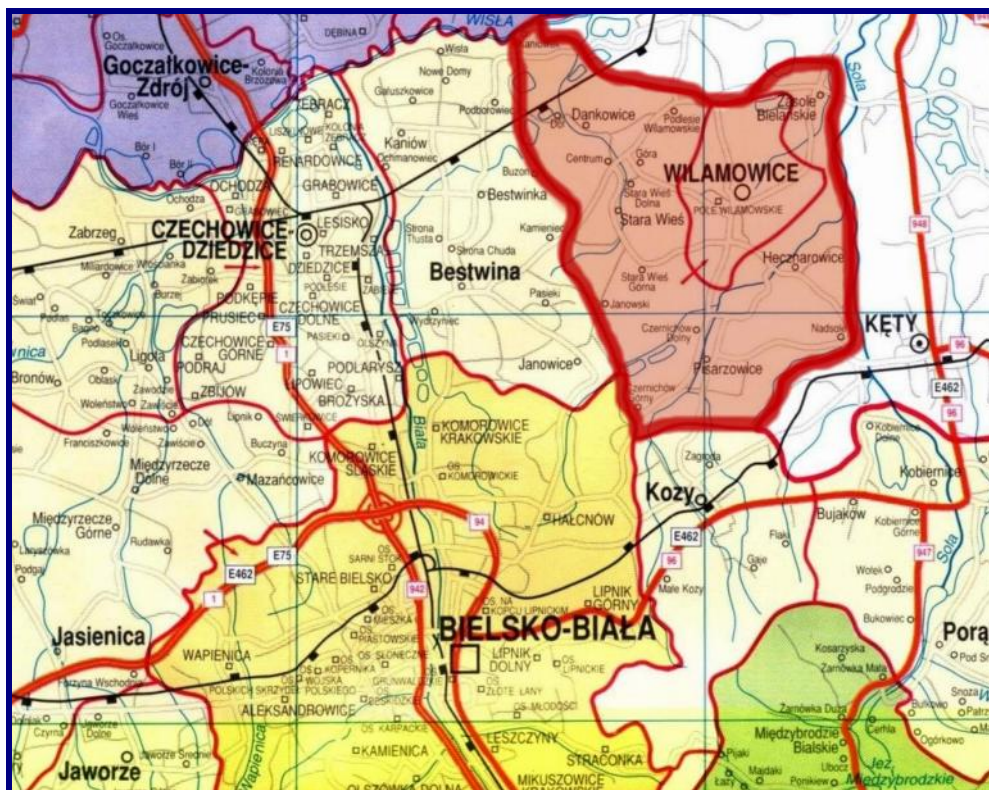
- Utrzymanie systematycznego wzrostu PKB oraz systematycznego wzrostu poziomu życia obywateli;
- Poprawa stanu zdrowia obywateli, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności na obszarach, w których szkodliwe oddziaływania na środowisko i zdrowie występują w szczególności dużym natężeniu (obszary najsilniej uprzemysłowione i zurbanizowane);
- Zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów na jednostkę produkcji oraz zmniejszenie całkowitych przepływów materiałowych w gospodarce;
- Wzrost dochodów z rolnictwa dzięki wykorzystaniu potencjału biologicznego gleb;
- Zmniejszenie tempa przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materialnych;
- Coroczny przyrost netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska.

2.1.1 Lokalizacja Gminy Wilamowice

Gmina Wilamowice położona jest w południowo-wschodniej części województwa śląskiego, w powiecie bielskim, w bliskim sąsiedztwie miasta Bielsko-Biała od zachodu, Gminy Kąty i Brzeszcze, Kozy od południa. W skład Gminy wchodzi miasto Wilamowice i pięć sołectw: Pisarzowice, Dankowice, Stara Wieś, Heczmarowice i Zasole Bielskie.

Odległość od Katowic to około 50 km, do Krakowa około 80 km, Bielska-Białej 14 km, Czechowicz-Dziedzic – 20 km, Oświęcimia – 18 km, Kąty – 12 km. Gmina Wilamowice ma dogodny połączenie z przebiegającymi w pobliżu drogami wojewódzkimi i krajowymi.

Rysunek 2-1 Gmina Wilamowice, lokalizacja

2.1.2 Stan ludności i ruch naturalny

Gmina Wilamowice jest gminą miejsko-wiejską obejmującą swoim zasięgiem 5 sołectw. Gmina zajmuje powierzchnię 56 km², na której zamieszkuje 14 892 osoby¹.

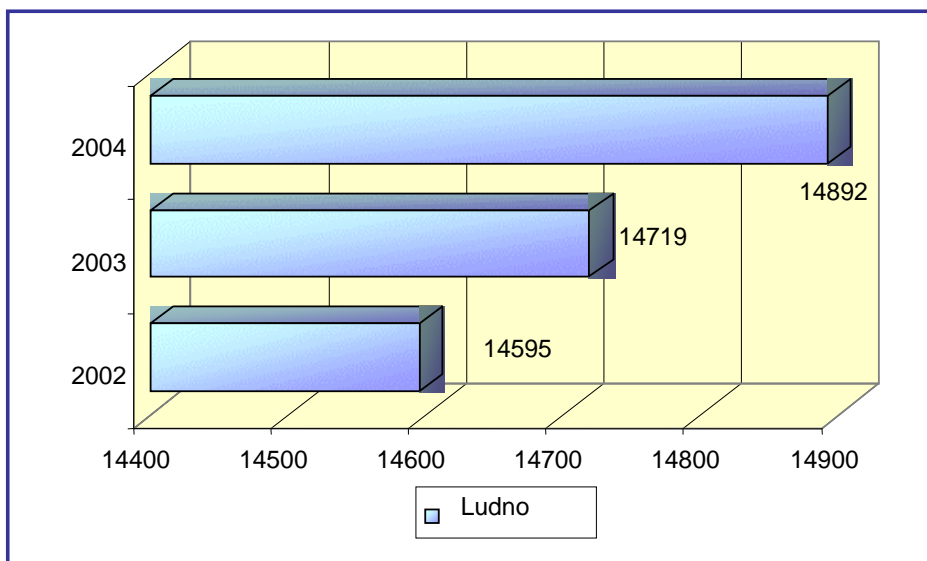
Wewnątrz terenu gminy rozmieszczona jest w 5 jednostkach funkcjonalno-przestrzennych (sołectwach) następująco:

¹ źródło: Urząd Gminy Wilamowice

Tabela 2-1 Ludność gminy w 5 jednostkach funkcjonalno-przestrzennych- stan na 2004r.

	Liczba ludności	% udziału do ogólnej liczby ludności
Wilamowice	2864	19,23
Pisarzowice	4426	29,72
Dankowice	2630	17,66
Heczmarowice	2253	15,13
Stara Wieś	1997	13,41
Zasole Bielskie	722	4,85
Razem gmina:	14 892	100

Rysunek 2-2 Liczba ludności w Gminie Wilamowice w latach 2002-2004, według faktycznego miejsca zamieszkania (pobyt stały)²

Z powyższego rysunku wynika, że liczba ludności Gminy Wilamowice, w niewielkim przedziale czasowym, uległa niewielkim wahaniom. Największa zmiana odnotowana w 2004 roku.

Wzrost liczby ludności w tym roku spowodowany był migracjami wewnętrznymi (dodatnie saldo migracji wewnętrznych przy dodatnim przyroście naturalnym). Generalnie na przestrzeni ostatnich kilku lat liczba ludności Gminy utrzymywała się na podobnym poziomie.

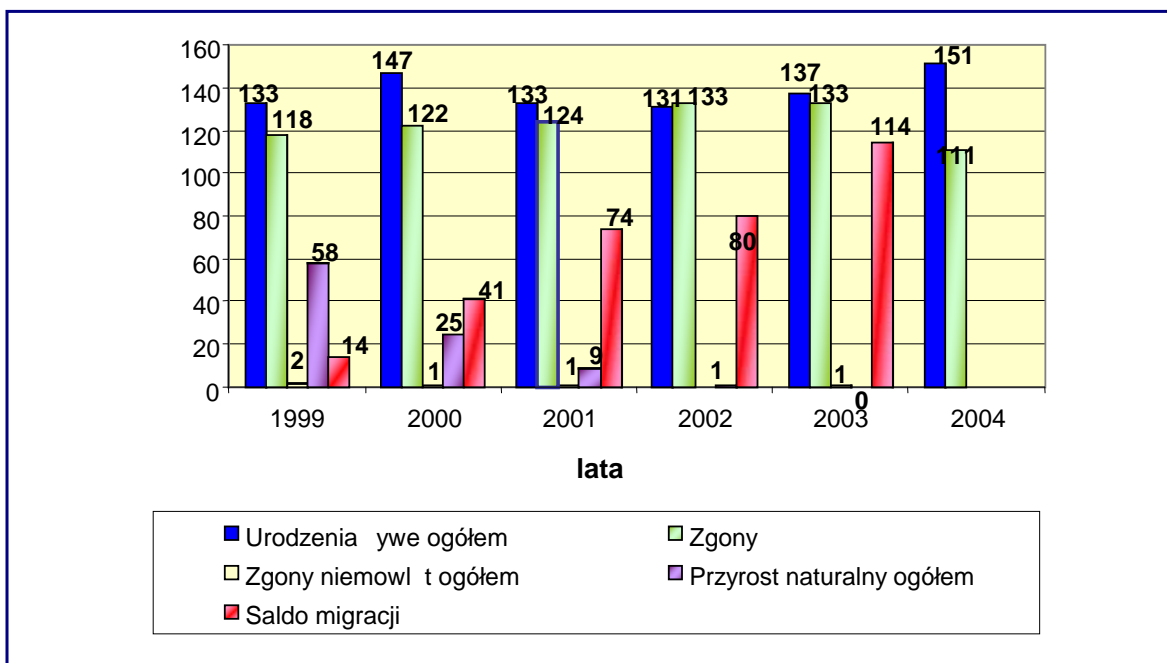
Analizę Ruchu naturalnego ludności Gminy przeprowadzono w oparciu o dane statystyczne GUS (Bank Danych Regionalnych) oraz dane z Urzędu Gminy za 2004 rok.

² źródło: Urząd Gminy Wilamowice, Ewidencja Ludności

Tabela 2-2 Ruch naturalny ludności Gminy Wilamowice³

Wyszczególnienie/lata	1999	2000	2001	2002	2003	2004 ⁴
Urodzenia łącznie ogółem	133	147	133	131	137	151
Zgony	118	122	124	133	133	111
Zgony niemowląt ogółem	2	1	1	b.d.	1	b.d.
Przyrost naturalny ogółem	15	25	9	1	0	b.d.
Saldo migracji	14	41	74	80	114	b.d.

Rysunek 2-3 Ruch naturalny ludności Gminy Wilamowice w latach 1999-2004 – porównanie graficzne

Z powyższych danych wynika, że Gmina Wilamowice odznacza się wysokim dodatnim saldem migracji wewnętrznych. Z uwagi na dodatni przyrost naturalny Gmina charakteryzuje się do ustabilizowanych liczb mieszkańców, z nieznacznej tendencją wzrostową.

2.1.3 Rynek pracy

Analizując dane statystyczne na przestrzeni ostatnich kilku lat można stwierdzić, że w Gminie Wilamowice na przestrzeni lat 1999-2003 nastąpił wzrost liczby ludności pracującej ogółem.

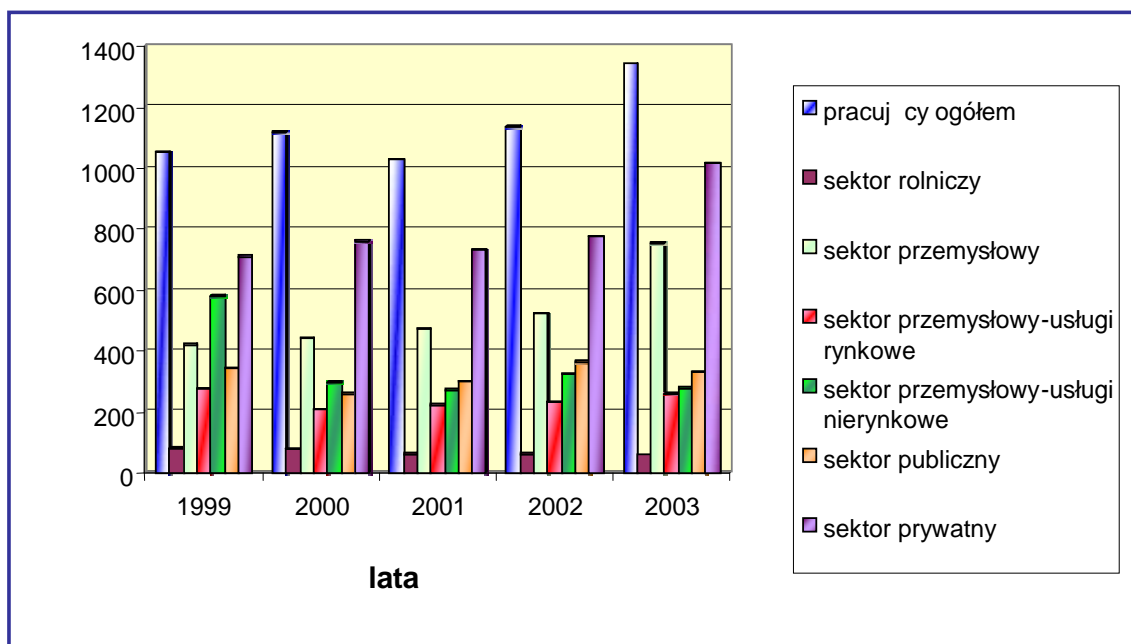
Największą liczbą ludności zatrudniona była w sektorze prywatnym. Różnica w liczbie pracujących w sektorach prywatnym i publicznym wyniosła 51%, na korzyść sektora prywatnego.

³ źródło: GUS

Tabela 2-3 Zestawienie liczby ludności pracującej w poszczególnych sektorach od 1999 do 2003 r.

Wyszczególnienie/lata	1999	2000	2001	2002	2003
Pracujący ogółem	1052	1117	1028	1135	1343
Sektor rolniczy	80	76	62	60	57
Sektor przemysłowy	419	440	472	521	751
Sektor przemysłowy-usługi rynkowe	275	305	223	230	257
Sektor przemysłowy-usługi nierynkowe	278	296	271	324	278
Sektor publiczny	342	358	298	362	329
Sektor prywatny	710	759	730	773	1014

Rysunek 2-4 Pracujący ogółem, z wyszczególnieniem na sektory w Gminie Wilamowice – porównanie graficzne

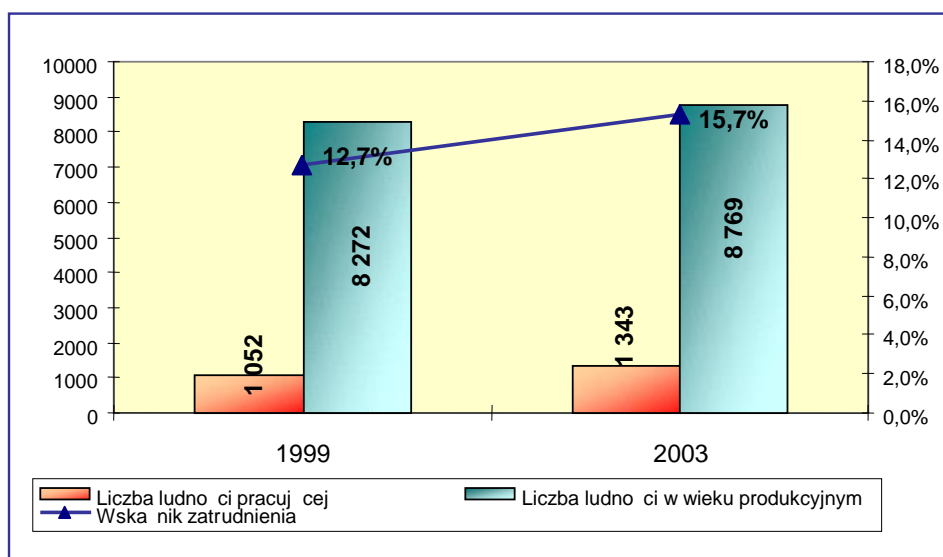
W 2003 roku w porównaniu do roku 1999 odnotowano wzrost aktywności zawodowej.

Ogólny wskaźnik zatrudnienia zdefiniowany jako udział ludności pracującej w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ukształtował się w 2003 roku na poziomie 15,7%, tj. wyższym w porównaniu do roku 1999 (12,7%) (Tabela 2-4, Rysunek 2-5)

Tabela 2-4 Ogólny wskaźnik zatrudnienia

Wyszczególnienie/lata	1999	2003
Liczba ludności pracującej	1052	1343
Liczba ludności w wieku produkcyjnym	8272	8769
Wskaźnik zatrudnienia	12,7%	15,7%

Rysunek 2-5 Ogólny wskaźnik zatrudnienia – zestawienie graficzne

Przemiany gospodarcze kraju występujące na przestrzeni lat dziewięćdziesiątych wyraźnie odzwierciedlają się w strukturze podmiotowej Gminy (Tabela 2-7). Z jednej strony swoboda w podejmowaniu działalności gospodarczej zaowocowała znacznym wzrostem liczby podmiotów sektora prywatnego, z drugiej zaś trudne warunki ekonomiczne gospodarki rynkowej na pewno przyczyniły się do pogorszenia sytuacji finansowej niektórych podmiotów zarówno w sektorze publicznym jak i prywatnym.

Tabela 2-5 Struktura zawodowa ludności Gminy Wilamowice

Wyszczególnienie	Liczba ludności Stan za 2003 rok	%
Ludność w wieku produkcyjnym	8769	100
Bezrobotni	579	6,6

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bielsku-Białej z terenu Gminy Wilamowice na przestrzeni lat 2001-2004 przedstawiała się następująco:

Tabela 2-6 Zarejestrowani bezrobotni w Gminie Wilamowice w latach 2002-2004

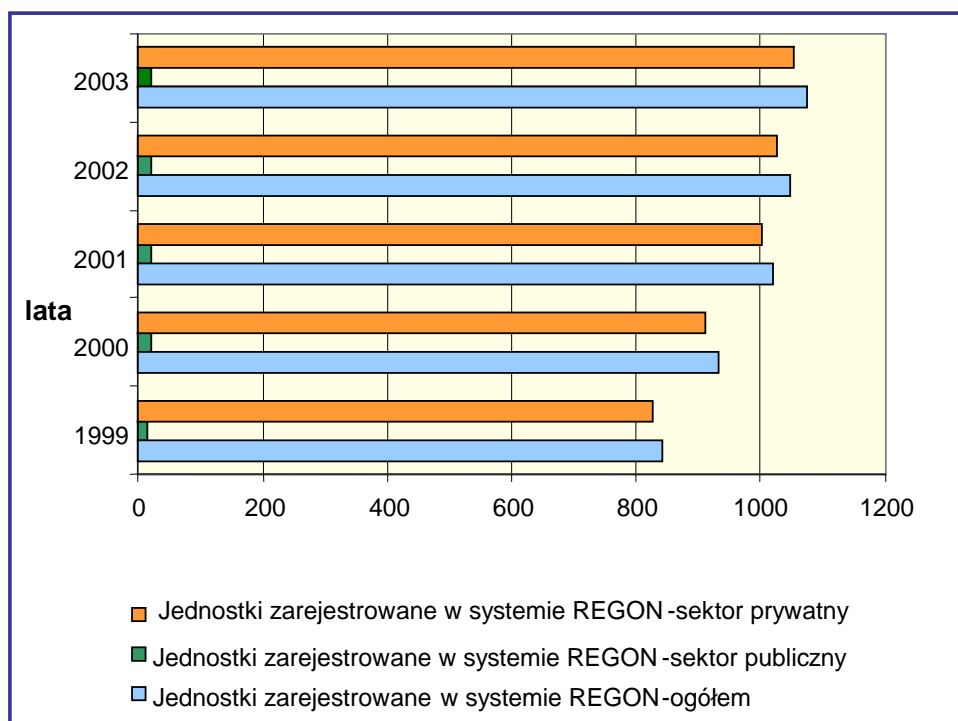
Wg stanu na dzie :	Zarejestrowani bezrobotni ogółem	Zarejestrowani bezrobotni – kobiety
31 grudnia 2001 r.	651	381
31 grudnia 2002 r.	579	329
31 grudnia 2003 r.	579	345
31 grudnia 2004 r.	534	316
Stan na 31.03.2005r.	541	320

W ci gu ostatnich lat w Gminie Wilamowice nast puje spadek liczby bezrobotnych. Bezrobocie w porównaniu z rokiem 2001 zmniejszyło si o około 16,9%.

Tabela 2-7 Jednostki zarejestrowane w systemie REGON, w układzie sektorów

Wyszczególnienie/lata	1999	2000	2001	2002	2003
Jednostki zarejestrowane w systemie REGON-ogółem	843	931	1020	1046	1073
Jednostki zarejestrowane w systemie REGON-sektor publiczny	15	20	19	19	21
Jednostki zarejestrowane w systemie REGON-sektor prywatny	828	911	1001	1027	1052

Rysunek 2-6 Jednostki zarejestrowane w systemie REGON – porównanie graficzne

2.2 Gospodarka wodno- ciekowa

Istotnym do oceny stopnia realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie gospodarki wodno- ciekowej jest zestaw następujących wskaźników:

Wskaźniki, mogące służyć do oceny realizacji polityki ekologicznej Komisji Europejskiej:

- Całkowite zużycie wody i procentowy udział naturalnego uzupełniania jej zasobów;
- Indeks uwolnionych do środowiska substancji niebezpiecznych, w tym względnie toksycznych dla ludzi i ekotoksycznych;
- Procentowy udział czystych wód powierzchniowych.

Mierniki wg Polityki Ekologicznej Państwa:

- Stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym);
- Ilość zużytej energii, materiałów, **wody** oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w wielkościach fizycznych lub wartości sprzedanej);
- Stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny Programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska).

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko (wg Polityki Ekologicznej Państwa):

- Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lądowych i morskich, poprawa jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych, poprawa jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej.

Mierniki na poziomie województwa:

- Ilość odprowadzanych cieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczenia w hm^3 , w tym oczyszczonych;
- % ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie cieków;
- Długość sieci kanalizacyjnej;
- Długość sieci wodociągowej;
- Redukcja zanieczyszczeń w ciekach.

2.2.1 Gospodarka Wodna

Z uwagi na to, że Gmina Wilamowice wyposażona jest w pełni w sieć wodociągów (obecnie łączna długość sieci wodociągowej wynosi 185,22 km i obejmuje swym zasięgiem wszystkie jednostki osadnicze i przysiółki) nie ma potrzeb w zakresie jej rozbudowy.

Od 1999 roku nastąpił znaczny wzrost długości sieci wodociągowej. (Tabela 2-82-8). Zwiększyła się również liczba przyłączy wodociągowych i co za tym idzie ilość wody dostarczanej do gospodarstw domowych (Rysunek 2-92-8).

Sieć wodociągowa wykonana jest w większości z rurociągów PVC będących w dobrym stanie technicznym.

Raport z realizacji Programu Ochrony rodowiska dla Gminy Wilamowice

Program Ochrony rodowiska dla Gminy Wilamowice zakłada wymian istniejącej sieci wodociągowej o łącznej długości około 11 km (rurociągi stalowe).

Według danych udostępnionych przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach od 2002 roku na terenie Gminy wymieniono 1500 mb odcinków sieci wodociągowej będących w złym stanie technicznym. Do wymiany pozostaje ok. 50 km sieci, głównie przyłaczki wodociągowe, stalowe.

W 2002 roku straty wody w sieci wynosiły 17% (tj. 62,3 tys. m³/rok) a w 2004 roku wzrosły do ok. 21%. Na dzień dzisiejszy zostały zredukowane do ok. 18%.

Raport z realizacji zamierzeń w dziedzinie gospodarki wodnej uwzględnia również ocenę stopnia eksploatacji wód podziemnych, występujących na terenie Gminy i będących źródłem zaopatrzenia ludności w wodę. W 2002 roku średni miesięczny pobór wody z ujęcia wód podziemnych w Dankowicach wyniósł 13,6 tys. m³, tj. około 453 m³/d. Obecnie ilość wody dostarczanej do gospodarstw domowych wynosi 30 tys. m³/m-c, tj. około 1000 m³/d.

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że eksploatacja tego ujęcia wzrasta w zależności od stopnia rozwoju sieci wodociągowej.

Od 2002 roku na terenie Gminy Wilamowice nie wybudowano nowych ujęć wody.

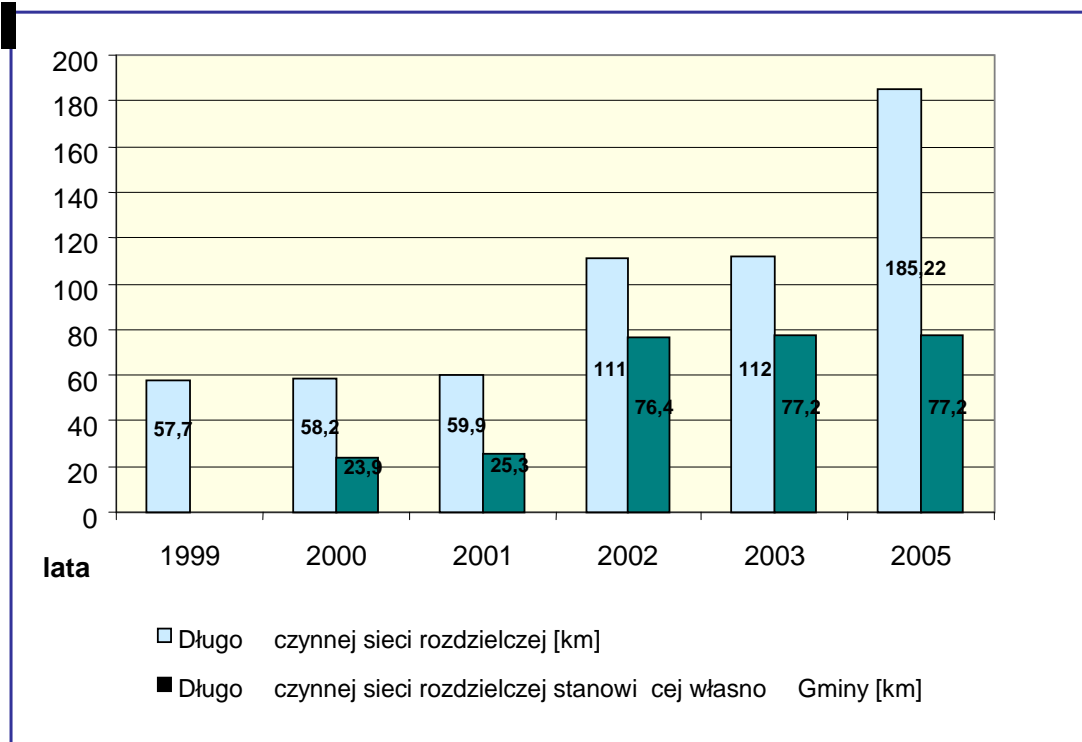
Tabela 2-8 *Analiza zmian w gospodarce wodnej na terenie Gminy Wilamowice w latach 1999 - 2003*

Wyszczególnienie/lata	1999	2000	2001	2002	2003	Stan na dzień dzisiejszy⁵
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	57,7	58,2	59,9	111,0	112,0	185,22
Długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność Gminy [km]	bd	23,9	25,3	76,4	77,2	77,2
Długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność Gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej [km]	bd	23,9	25,3	76,4	77,2	77,2
Liczba punktów prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	3333	3427	3402	3459	3526	2928
Woda dostarczana gospodarstwom domowym [m ³ /d]	398,7	395,2	380,1	391,8	386,7	359,9
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	2161	2181	2195	13705	13836	11200

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS i danych UG Wilamowice,

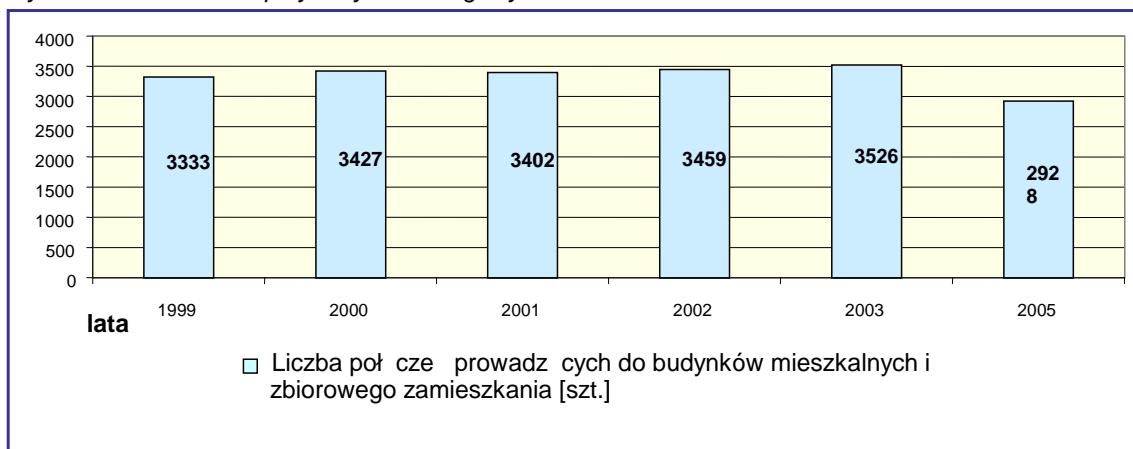
⁵ Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wilamowicach

Rysunek 2-7 Długość sieci wodociągowej

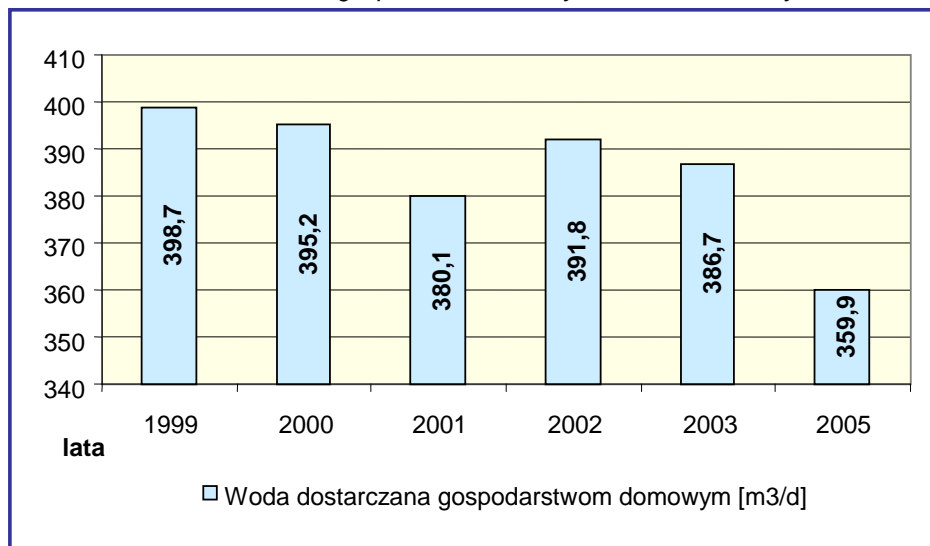
ródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilamowice, www.stat.gov.pl

Rysunek 2-8 Liczba przyłączy wodociągowych

ródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilamowice,

Rysunek 2-9 Woda dostarczana do gospodarstw domowych na terenie Gminy Wilamowice

ródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilamowice,

2.2.2 Gospodarka ciekowa

W okresie sporządzania Programu ochrony rodowiska gospodarka ciekowa na terenie Gminy nie była w pełni uporządkowana. W znacznym stopniu skanalizowane było tylko sołectwo Wilamowice i Zasole Bielskie (w ok. 81%, łącznie dł. 42 km), oraz Dankowice – w ok. 19% - 10 km. W pozostałych sołectwach odnotowano brak sieci kanalizacji sanitarnej.

Od 2002 roku do pierwszego kwartału 2005 roku wykonano łącznie **8,9 km** sieci kanalizacji sanitarnej. Poniżej tabela przedstawia długość sieci kanalizacyjnej wykonanej w poszczególnych sołectwach, w ciągu ostatnich dwóch lat.

Tabela 2-9 Długość sieci kanalizacyjnej wybudowanej na terenie Gminy Wilamowice od 2002 roku.

Sołectwa	Długość sieci kanalizacyjnej z przyłaczami [km]		
	Stan za 2001 rok	Docelowa długość sieci kanalizacyjnej ⁶	Długość sieci kanalizacyjnej wykonanej od 2002 roku
Pisarzowice	0	39,2	0
Wilamowice	42	65	3,4
Zasole Bielskie			
Stara Wieś			
Dankowice	10	24,3	5,5
Heczmarowice	0	19,2	0
Razem	52	147,7	8,9

ródło: opracowanie własne na podstawie danych ZWiK Wilamowice,

⁶ Według koncepcji programowej kanalizacji sanitarnej

Raport z realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice

Według danych ZWiK łączna ilość cieków komunalnych i przemysłowych dopływających do oczyszczalni wynosiła w 2001 roku 7.300 m³/m-c tj. około 243 m³/d.

Obecnie systemem kanalizacyjnym odprowadzanych jest łącznie 325 m³/d cieków (tj. ok. 118,6 tys. m³/rok) do oczyszczalni :

- Oczyszczalnia w Zasolu Bielskim – 245 m³/d,
- Oczyszczalnia w Dankowicach – 80 m³/d.

Prace w zakresie budowy kanalizacji sanitarnej trwają. W trakcie realizacji są projekty budowy kanalizacji sanitarnej dla sołectw: Pisarzowice i Heczmarowice. Do końca 2005 roku planuje się budowę ok. 26 km kanalizacji wraz z przyłaczami.

Poniżej zestawiono inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, planowane do ukończenia w 2005 roku:

- Budowa oczyszczalni ścieków w Pisarzowicach wraz z budową kolektorów głównych w Heczmarowicach i Pisarzowicach,
- Budowa sieci rozdzielczej i kanałów bocznych w prawobrzeżnej części Pisarzowic,
- Budowa kanałów bocznych i sieci rozdzielczych lewobrzeżnej części Pisarzowic,
- Budowa sieci rozdzielczej i kanałów bocznych w Heczmarowicach,
- Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody (SUW) w Dankowicach.

W miejscach, w których ze względów ekonomicznych nie opłacalne jest prowadzenie kanalizacji sanitarnej (na obszarach zabudowy mieszkaniowej rozproszonej) buduje się indywidualne systemy unieszkodliwiania ścieków. Z przybliżonych wyliczeń wynika, że na terenie Gminy powinno docelowo funkcjonować około 170 małych (prydomowych) oczyszczalni ścieków o przepustowości w zakresie od 0,5 – 1,5 m³/d.

Jakość wód powierzchniowych

Dane dotyczące jakości wód powierzchniowych przedstawiono w oparciu o raport z monitoringu środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach za lata 2002-2003.

Odzwierciedleniem braków w zakresie systemu kanalizacji sanitarnej i unieszkodliwiania ścieków jest m.in. poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.

Pod względem hydrologicznym gmina Wilamowice jest obszarem zlewni Wisły, który stanowi prawobrzeżny fragment dorzecza ujściowego odcinka Soły, biorącej swój początek w Beskidzie Żywieckim. Główne rzeki i potoki to: rzeka Wisła – stanowiła niewielki fragment północnej granicy Gminy, potoki: Ławka i Dankówka – dopływy Wisły, rzeka Soła, Pisarzówka – dopływ Soły.

Na terenie Gminy Wilamowice eksploatowane są dwie mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków: w Zasolu Bielskim i Dankowicach a odbiornikami ścieków oczyszczonych są: rzeka Soła i potok Dankówka. Oczyszczalnie te odbierają ścieki komunalne z sołectw: Wilamowice, Zasole Bielskie i Dankowice.

Ścieki z pozostałych sołectw, po skanalizowaniu odprowadzane będą do nowo wybudowanej miejscowej oczyszczalni ścieków w Pisarzowicach, która obsłuży będzie dwa systemy kanalizacji zbiorczej w Gminie Wilamowice (sołectwa: Pisarzowice, Heczmarowice) i w Gminie Kozy, o docelowej przepustowości projektowej 1600 m³/d. Oczyszczalnia zostanie oddana do eksploatacji w lipcu 2005 roku. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych z oczyszczalni w Pisarzowicach będzie rzeka Pisarzówka w km 5 + 900, w bezpośrednim sąsiedztwie ujścia Słonicy.

W 2000 roku wody rzeki Małej Wisły na jej cieku do zbiornika Goczałkowickiego odpowiadały III klasie czystości ze względu na podwyższoną zawiesinę. Zdecydowane pogorszenie wód odnotowano poniżej wylotu ze zbiornika Goczałkowice aż do ujścia Przemszy. Na tym odcinku o długości 43,5 km Mała Wisła prowadziła wody pozaklasowe. Za zbiornikiem przekroczenia dotyczyły metale ciężkie i związków biogenych, a od 23,7 km – wszystkich wskaźników we wszystkich grupach.

Długość badanego odcinka Soły wraz z dopływami wynosiła 142,8 km analizując stan czystości według kryterium fizykochemicznego za 2000 rok można stwierdzić, że rzeka Soła od ródła do ujścia

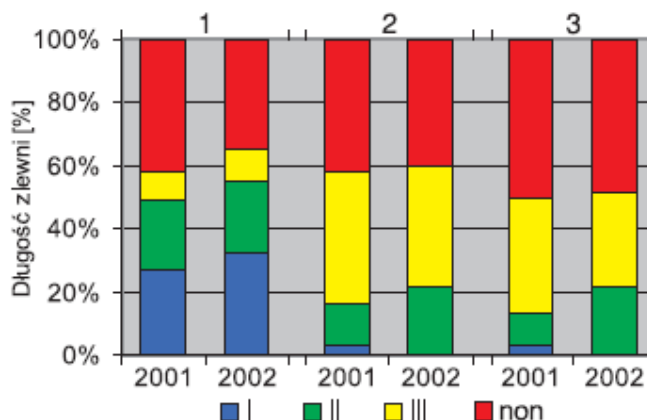
Raport z realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice

do zbiornika Tresna prowadziła wody I, II i III klasy czystości. Wyjtek stanowił odcinek rzeki poniżej Miłówki, gdzie Soła prowadziła wody pozaklasowe. Decydujący wpływ na klasę czystości rzeki Soły miała zawiesina, która dyskwalifikowała jako wód tej rzeki. Duża ilość zawieszin mogła być spowodowana opadami deszczu i pracami regulacyjnymi. Poniżej zbiornika Czaniec wody rzeki odpowiadały III klasie czystości, a od Oczyszczalni w Ktach zanieczyszczenie wzrosło do ponadnormatywnego.

W 2002 roku jako wód Małej Wisły wg. klasyfikacji ogólnej w górnym biegu odpowiadała II klasie czystości. Od punktu pomiarowego na Małej Wiśle w Ustroniu wartości zanieczyszczeń wzrosły do wielkości charakterystycznych dla III klasy. Pogorszenie jakości do wartości pozaklasowych wystąpiło w ujściu do zbiornika Goczałkowice, natomiast na wypływie ze zbiornika rzeka odzyskała III klasę czystości. Zdecydowanie gorszą jakością wód odnotowano od punktu pomiarowego w Jawiszowicach i taki stan utrzymywał się aż do ujścia Przemszy. Na tym odcinku Mała Wisła prowadziła wody pozaklasowe. Przekroczenia dotyczyły w Jawiszowicach związków mineralnych i zawiesziny, a w Nowym Bieruniu związków organicznych, biogenych, mineralnych, nadmiernej ilości zawiesziny oraz miana Coli typu kałowego. Klasyfikacja bakteriologiczna rzeki niewiele odbiegała od klasyfikacji ogólnej, z wyjątkiem odcinka rzeki w ujściu do zbiornika Goczałkowice, gdzie miano Coli odpowiadało III klasie czystości. Znacznie lepiej przedstawiał się stan czystości rzeki Małej Wisły biorąc pod uwagę wskaźniki fizykochemiczne. Rzeka od źródła do ujścia do zbiornika Goczałkowice odpowiadała I i II klasie czystości, tylko w samym ujściu ze względu na zawiesziny wody Małej Wisły nie odpowiadały normom.

Stan jakości wód w zlewni Małej Wisły w latach 2001 i 2002 uległ niewielkim zmianom: ubyło wód I klasy czystości i wód pozaklasowych, a przybyło II i III klasy czystości zarówno w klasyfikacji ogólnej, jak i bakteriologicznej. Nieco lepiej przedstawiała się jako wód jeżeli chodzi o wskaźniki fizykochemiczne, gdzie przybyło wód I klasy czystości i ubyło wód pozaklasowych (Rysunek 2-10).

Rysunek 2-10 Klasyfikacja Małej Wisły wraz z dopływami w latach 2001-2002; 1 - fizykochemiczna, 2 - bakteriologiczna, 3 - ogólna

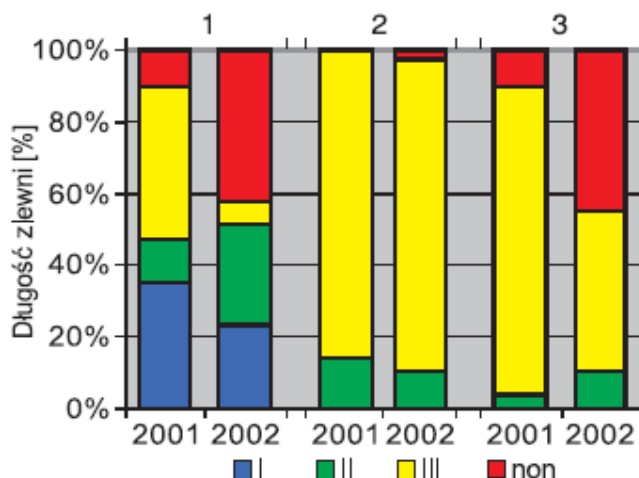

W 2002 roku analiza stanu zanieczyszczenia wykazała, że rzeka Soła na całej badanej długości wg klasyfikacji ogólnej prowadziła wody III klasy i pozaklasowe. Klasyfikacja bakteriologiczna wykazała, że za wyjątkiem odcinka poniżej Miłówki (zanieczyszczenie ponadnormatywne) rzeka prowadziła wody III klasy czystości. W kategorii fizykochemicznej stan jakości wód Soły przedstawiał się korzystniej, oprócz krótkiego odcinka w górnym biegu i poniżej zbiornika Czaniec do granicy z woj. małopolskim. Rzeka prowadziła tam wody III klasy czystości i pozaklasowe. Natomiast od Rajczy aż do ujścia do zbiornika Tresna wody Soły odpowiadały I i II klasie. O III klasie czystości rzeki Soły zdecydowała zawiesina, która spowodowana była opadami deszczu i pracami regulacyjnymi. Analizując klasyfikację ogólną badanych potoków należy stwierdzić, że objęty monitoringiem potok Ławka, prowadził wody pozaklasowe ze względu na wskaźniki fizykochemiczne. Zdecydowały o tym związki biogenne i zawiesina spowodowana dużymi opadami deszczu.

Pod wzgl dem bakteriologicznym wody omawianego potoku odpowiadały III klasie czysto ci. W stosunku do roku 2001 nast piło pogorszenie jako ci wód w zlewni Soły pod wzgl dem fizykochemicznym głównie za przyczyn potoków: Ł kawki, Ponikwii i Wielkiej Puszczy (Rysunek 2-11).

Rysunek 2-11 Klasyfikacja Soły wraz z dopływami (bez ylicy) w latach 2001-2002;

1 - fizykochemiczna, 2 - bakteriologiczna, 3 - ogólna

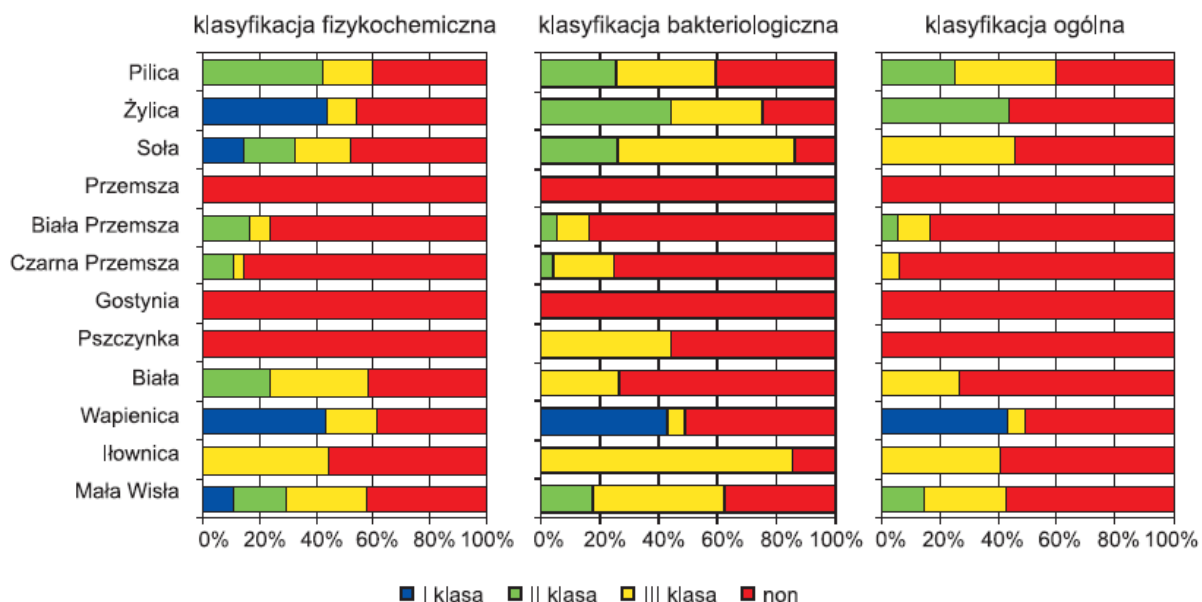
W 2003 roku jako wód Małej Wisły według klasyfikacji ogólnej w górnym biegu odpowiadała II klasie czysto ci. W dalszym biegu warto ci st e wzrosły do III klasy czysto ci i do ponadnormatywnych. Powy ej uj cia Knajki oraz na uj ciu do zbiornika Goczałkowice ponownie odnotowujemy III klas czysto ci. Przekroczenia dotyczyły głównie zwi zków biogennych, zawiesiny i miana Coli typu kałowego. Poni ej zbiornika rzeka prowadziła wody nie odpowiadaj ce normom i taki stan utrzymywał si a do uj cia Przemszy. Na tym odcinku przekroczenia dotyczyły zwi zków biogennych, zwi zków organicznych, mineralnych oraz miana Coli typu kałowego. Klasyfikacja bakteriologiczna niewiele odbiegała od klasyfikacji ogólnej. Klasyfikacja ze wzgl du na wska niki fizykochemiczne przedstawiała si korzystniej. W górnym biegu (poni ej zbiornika w Czarnem) Mała Wisła prowadziła wody I klasy czysto ci, a od Ustronia do zbiornika Goczałkowice rzeka prowadziła na przemian wody III klasy czysto ci i pozaklasowe.

Stan jako ci wód w zlewni Małej Wisły według klasyfikacji ogólnej w latach 2002 i 2003 uległ niewielkim zmianom: ubyło wód II i III klasy czysto ci, a przybyło wód pozaklasowych.

W 2003 roku analiza stanu zanieczyszczenia według klasyfikacji ogólnej wykazała, e rzeka Soła na badanej długo ci prowadziła wody III klasy czysto ci i pozaklasowe. Klasyfikacja bakteriologiczna na całej badanej długo ci odpowiadała III klasie czysto ci. W zakresie ws ka ników fizykochemicznych stan jako ci rzeki przedstawiał si nieco gorzej. Soła na odcinku od ródeł do uj cia do zbiornika Tresna prowadziła wody nie odpowiadaj ce normom. Wyj tek stanowił odcinek powy ej W gierskiej Górki, gdzie rzeka odpowiadała III klasie czysto ci. Poni ej zbiornika Czaniec rzeka odpowiadała I klasie czysto ci, a na granicy z województwem małopolskim ponownie nast piło pogorszenie do wielko ci klasy III. O klasyfikacji zadecydowała zawiesina, a pozostałe wska niki odpowiadały I i II klasie czysto ci. Analizuj c klasyfikacj ogóln badany potok Ł kawka, odpowiadał III klasie czysto ci, natomiast potok Pisarzówka prowadził wody pozaklasowe ze wzgl du na wska niki fizykochemiczne (zawiesina ogólna). W stosunku do roku 2002 nast piło pogo rszenie jako ci wód w zlewni Soły pod wzgl dem bakteriologicznym i fizykochemicznym.

Klasyfikacj fizykochemiczn , bakteriologiczn i ogóln w 2003 roku przedstawiaj poni sze rysunki:

Rysunek 2-12 Procentowy udział rzek: Soły i Małej Wisły w klasach czystości wg klasyfikacji fizykochemicznej, bakteriologicznej i ogólnej w 2003 roku

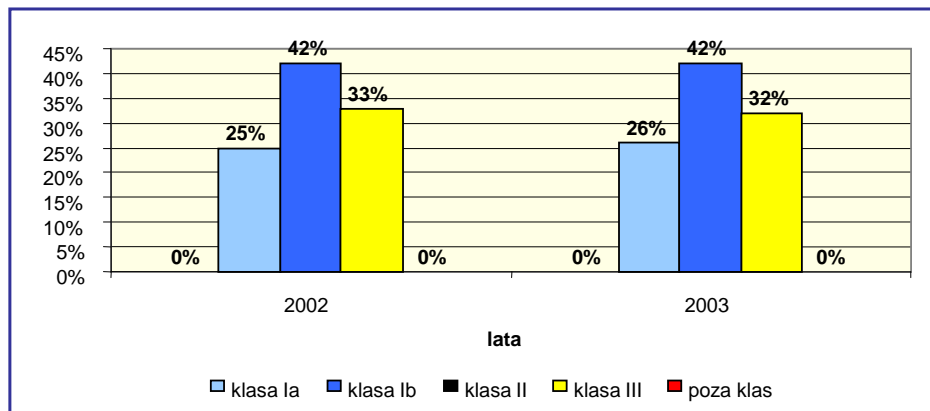
Rysunki 2-11, 2-12 i 2-13 pokazują, że na przestrzeni kilku lat, od 2001 do 2003 roku wody rzeki Małej Wisły uległy pogorszeniu wg klasyfikacji fizykochemicznej i ogólnej, natomiast nieznacznej poprawie pod względem klasyfikacji bakteriologicznej. Wody Soły uległy pogorszeniu wg klasyfikacji fizykochemicznej i bakteriologicznej.

Jakość wód podziemnych

Zasoby wód podziemnych Gminy Wilamowice związane są z występującym na obszarze powiatu pszczyńskiego Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych (GZWP). Jest to zbiornik czwartorzędowy, oznaczony numerem 346 o nazwie „Pszczyna”. W jego zasięgu znajduje się regionalny punkt monitoringu wód podziemnych nr 61 zlokalizowany w Dankowicach.

Jakość wód podziemnych w zbiornikach czwartorzędowych w latach 2002 i 2003 przedstawia Rysunek 2-13.

Rysunek 2-13 Jakość wód podziemnych w czwartorzędowym piętrowym w latach 2002 – 2003

W 2002 roku czystość występujących w skałach degradujących wody w poziomie czwartorzędowym były zły: azot, azot, fosfor, które w zasadniczy sposób rzutowały na jakość tych wód.

Oceniając wody poziomu czwartorzędowego w 2002 r. w zakresie przydatności do spożycia stwierdzono, że w 3 punktach (tj. w 9% badanych punktów) woda odpowiadała warunkom określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia.

W 2003 roku czystość występujących w skałach degradujących wody w poziomie czwartorzędowym były: zły azot, azot, manganu, pH, barwa i mętność - w zasadniczy sposób rzutowały na jakość tych wód.

Oceniając wody poziomu czwartorzędowego w 2003 roku, w zakresie przydatności do spożycia stwierdzono, że w 3 badanych punktach, (co stanowi 10% tych wód), woda odpowiadała warunkom określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia.

Wody podziemne występujące na terenie gminy Wilamowice niestety nie mieszczą się w tym przedziale.

Na podstawie wyników badań wody surowej z ujęcia w Dankowicach zarówno z 2002 jak i 2004 i 2005 roku stwierdzono, że woda w badanym zakresie nie odpowiada wymaganiom określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 4 września 2000 r. w sprawie warunków, jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze, woda w kopalniach oraz zasad sprawowania kontroli jakości wody przez organy Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. nr 82, poz. 937) – z uwagi na wysoką zawartość azotu i manganu. Woda studzienna przed podaniem do sieci wodociągowej musi być uzdatniana. Uzdatnianiem zajmuje się Stacja Uzdatniania Wody (SUW) w Wilamowicach. Według danych udostępnionych przez ZWiK od 2005 - 2007 roku planuje się modernizację SUW.

Tabela 2-10 Stopie realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO, w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ⁷ /rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ⁸ /rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w Latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO (szacunk.) [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Wilamowice i sołectwie Zasole Bielskie o łącznej długości 7 km	2002	2003	2006	2007	7 km	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	2500	0	0%
2	Wymiana sieci wodociągowej z rur stalowych na długości 11 km	2003	2015	2003	2015	11 km	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	3000	0	0%
3	Budowa indywidualnych systemów unieszkodliwiania ścieków, na obszarach zabudowy mieszkaniowej rozproszonej	2003	2015	2003	2015		Zadanie realizowane ze środków finansowych mieszkańców gminy	b.d.	1500	0	b.d.
4	Budowa kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami do oczyszczania wód deszczowych ze szczególnym uwzględnieniem tras komunikacyjnych	2003	2015	2003	2015		Zadanie realizowane ze środków finansowych mieszkańców gminy	b.d.	1500	0	b.d.
5	Rozpoznanie i podjęcie działań dotyczących problemu zanieczyszczenia obszarowych, głównie z terenów rolniczych, wynikających ze stosowania nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin	2003	2015	2003	2015			Realizowane	100	5	

⁷ Termin rozpoczęcia realizacji zadania po zmianach⁸ Termin zakończenia realizacji zadania po zmianach

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO , w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany/ rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany/ rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w Latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO (szacunk.) [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
6	Rozpoznanie możliwości budowy ujęć wód podziemnych na obszarze GZWP „Pszczyna”	2003	2015	2003	2015		W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	100	0	0%
7	Budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Pisarzowicach o przepustowości projektowej 800 m ³ /d (etap I)	2004	2007	2004	2005		Oddanie do użytku oczyszczalni ścieków w Pisarzowicach	100%	6000	5500	100%
8	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w sołectwie Dankowice o długości 15 km	2004	2007	2006	2009	15 km			5500	0	0%
9	Budowa kanalizacji sanitarnej dla sołectwa Pisarzowice o długości 39,2 km, w tym kolektory główne, kanały sanitarne boczne, rurociągi tłoczny, 1 przepompownia, 14,6 km przyłączy kanalizacyjnych	2004	2008	2004	2008	39,2 km		Planowane nakłady na 2005 -3,2 mln	14500	0	
10	Budowa kanalizacji sanitarnej dla sołectwa Hecznarowice o długości 19,2 km, w tym kanały sanitarne boczne, rurociągi tłoczny, 1 przepompownia, 6km przyłączy kanalizacyjnych	2005	2009	2005	2009		Do 2005 została wykonana przepompownia	Planowane nakłady na 2005 -2,3 mln	7600	320	
10	Ł. CZYNIE								42300	5825	

2.2.3 Podsumowanie

Najwyższym stopniu realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice dotyczących gospodarki wodno-ściekowej uzyskano w zakresie rozbudowy sieci wodociągowej i sieci kanalizacji sanitarnej.

Od 2002 roku wybudowano łącznie 8,9 km kanalizacji sanitarnej co przyczyniło się do zmniejszenia ilości ścieków komunalnych dopływających do oczyszczalni. Sytuacja taka pozwala mieć nadzieję, że w przyszłości zmniejszy się stopień zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych występujących na terenie Gminy. Rozwiązano również problem unieszkodliwiania ścieków z obszaru sołectw: Pisarzowice, Heczmarowice. W lipcu tego roku planuje się oddanie do eksploatacji nowej dzyminnej oczyszczalni ścieków w Pisarzowicach oraz ukończenie budowy systemu kanalizacji w/w sołectwach (ok. 26 km).

2.3 Gospodarka odpadami

Istotnym do oceny stopnia realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie gospodarki odpadami jest zestaw następujących wskaźników:

Wskaźniki, mogące służyć do oceny realizacji polityki ekologicznej Komisji Europejskiej:

- Indeks uwolnionych do środowiska substancji niebezpiecznych, w tym względem toksyczności dla ludzi i ekotoksyczności;
- Całkowite zużycie surowców i ogólna ilość wytworzonych odpadów, w tym udział materiałów wykorzystywanych wtórnie lub uzyskanych z recyklingu;
- Zużycie pestycydów (w tonach czynnego składnika, w tym względem toksyczności dla ludzi i ekotoksyczności).

Mierniki wg Polityki Ekologicznej Państwa:

- Ilość zużytej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w wielkościach fizycznych lub wartości sprzedanej);
- Stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny Programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska);
- Stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym).

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko (wg Polityki Ekologicznej Państwa):

- Zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów oraz rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania;
- Zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów oraz rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania;
- Ograniczenie degradacji gleb, zmniejszenie powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach przemysłowych i terenach po byłych bazach wojsk radzieckich, w tym likwidacja starych składowisk odpadów, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków.

Mierniki na poziomie województwa:

- Ilość odpadów wytworzonych w ciągu roku w tys. ton, w tym niebezpiecznych;
- Ilość wykorzystywanych odpadów;
- Ilość unieszkodliwianych odpadów niebezpiecznych;
- Oszczędzanie zasobów naturalnych poprzez wtórne wykorzystywanie surowców pochodzenia odpadowego;
- Oszczędzanie pojemności składowiska poprzez zmniejszenie ilości deponowanych odpadów;
- Ilość odbieranych odpadów zielonych.

2.3.1 Działania w tym zakresie

Raport z realizacji zadań w zakresie gospodarki odpadami przedstawiono jedynie w odniesieniu do odpadów komunalnych, ze zwróceniem uwagi na odpady niebezpieczne znajdujące się w strumieniu odpadów komunalnych.

Cele krótkoterminowe w Programie Ochrony środowiska do 2004 były następujące:

- Likwidacja nielegalnie eksploatowanych tzw. „dzikich” wysypisk odpadów znajdujących się na terenie Gminy Wilamowice;
- Objęcie wszystkich mieszkańców Gminy Wilamowice zorganizowanymi zbiorami odpadów komunalnych;
- Organizacja na terenie Gminy punktu do odbierania od mieszkańców odpadów niebezpiecznych, a wydzielanych ze strumienia odpadów komunalnych;
- Dalsza rozbudowa gminnego systemu selektywnego gromadzenia i zbierania odpadów użytkowych;
- Dostosowanie istniejących rozwiązań organizacyjnych w zakresie gospodarki odpadowej w Gminie do obowiązujących uregulowań prawnych w kraju oraz Unii Europejskiej.

W najbliższych latach będzie się zwiększała konsumpcja, co doprowadzi do wzrostu ilości odpadów komunalnych. Mieszkańcy Gminy są informowani o możliwościach zmniejszenia ilości odpadów powstających w gospodarstwach indywidualnych. W celu zmniejszenia wytwarzanych odpadów prowadzone są kampanie informacyjne ukierunkowane na proekologiczne zachowania konsumentów. Szeroko prowadzona edukacja ekologiczna powinna umożliwić utrzymanie ilości powstających odpadów w 2005 roku na poziomie 2002 roku.

Jednym z zadań założonych do realizacji w zakresie gospodarki odpadami było objęcie wszystkich mieszkańców Gminy selektywnymi zbiorami odpadów użytkowych. Według danych udostępnionych przez Urząd Gminy zadanie to prawie w całości zostało zrealizowane.

Tabela przedstawia ilość mieszkańców objętych zorganizowanymi zbiorami odpadów od 2002 roku.

Tabela 2-11 Liczba mieszkańców objętych zorganizowanymi zbiorami odpadów od 2002 roku

Gmina	Liczba mieszkańców objętych zorganizowanymi zbiorami odpadów		
	2002	2003	2004
Wilamowice	2033	1947	2201

Działania w zakresie odzysku surowców wtórnych ze „strumienia” odpadów komunalnych segregowanych „u źródła”, prowadzi się od 1997 roku. Aktualnie z surowców wtórnych selektywnie oprócz szkła, tworzyw sztucznych gromadzi się papier i tekturę.

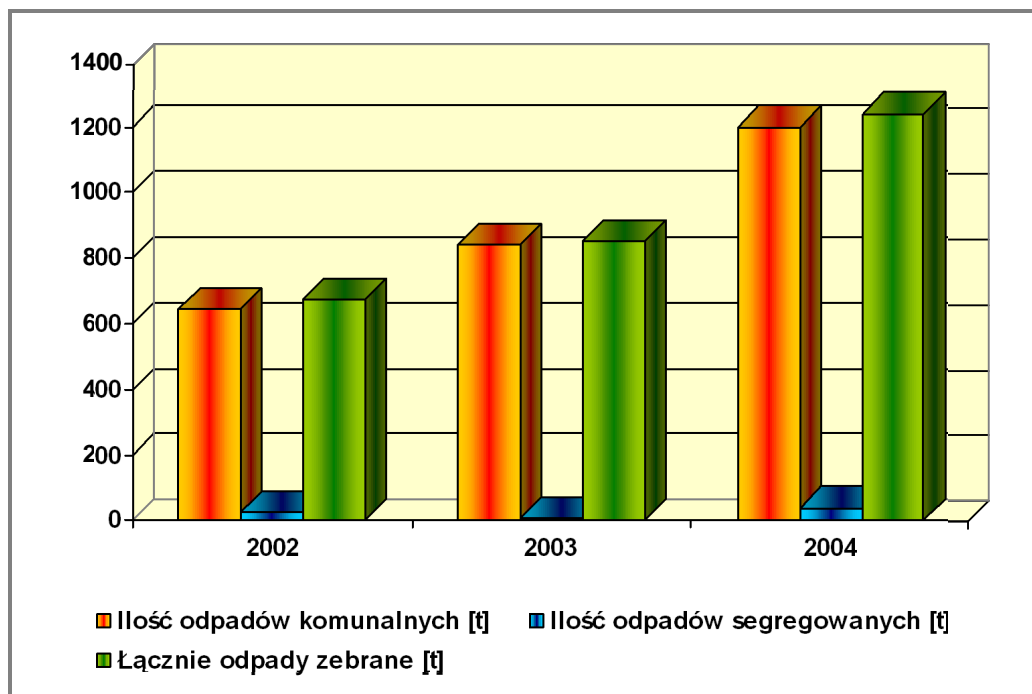
Poniżej tabela i wykres przedstawiają ilość zebranych odpadów komunalnych, ilość odpadów segregowanych na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Tabela 2-12 Ilość odpadów komunalnych zebranych na terenie Gminy Wilamowice od 2002 do 2004 r.

Wyszczególnienie/rok	2002	2003	2004
Ilość odpadów komunalnych [t]	647	842	1200
Ilość odpadów segregowanych [t]	25	9	40
Łącznie odpady zebrane [t]	672	851	1240

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilamowice,

Rysunek 2-14 Ilość odpadów komunalnych zebranych na terenie Gminy Wilamowice od 2002 do 2004 roku – zestawienie graficzne

ródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Wilamowice,

W dalszym ciągu cała ilość odpadów komunalnych zbieranych na obszarze Gminy jest unieszkodliwiana na składowisku w Kłach.

Działania w zakresie odpadów niebezpiecznych wydzielonych z odpadów komunalnych polegają głównie na zbiórce zużytych baterii w szkołach.

Dodatkowym problemem są "dzikie wysypiska", które pojawiają się i muszą być systematycznie likwidowane. Tak długo, jak one istnieją, niektórzy mieszkańcy będą w dalszym ciągu wykorzystywać te miejsca do składowania swoich odpadów.

Na terenie Gminy na bieżąco likwiduje się „dzikie wysypiska” dzięki czemu znacznie zmniejszyła się ich liczba (wysypiska miejscowe, przydrożne).

Tabela 2-13 Stopień realizacji zadań w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie gospodarki odpadami

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO, w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ⁹ /rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ¹⁰ /rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w Latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Likwidacja nielegalnie eksploatowanych tzw. "dzikich" składowisk	2002	2004	2002	2004	Na bieżąco likwidowane	Na bieżąco likwidowane przez tzw. Patrole Ekologiczne	100%	200	25	100%
2	Objęcie wszystkich mieszkańców Gminy selektywnym zbiórkiem odpadów użytkowych	2002	2005	2002	2004	14 892 osoby	14 892 osoby	100%	250	10	100%
3	Działalność edukacyjna w zakresie selektywnego gromadzenia odpadów i ograniczania ich powstawania	2002	2015	2002	2015	Akcje edukacyjne dla mieszkańców	Nauczyciele według potrzeb prowadzą zajęcia dla dzieci w szkołach, sprzątanie ulic, sprzątanie wiat, działania promocyjne i edukacyjne	Działanie bieżące realizowane do 2015 roku	200	3	1,5%
4	Organizacja i rozwijanie systemu zbierania odpadów niebezpiecznych wydzielanych przez	2003	2006	2003	2006	Zbiórki baterii, woltówek, akumulatorów, przeterminowanych leków i innych	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	250	0	0%

⁹ Termin rozpoczęcia realizacji zadania po zmianach¹⁰ Termin zakończenia realizacji zadania po zmianach

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO , w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ⁹ / rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ¹⁰ / rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w Latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	mieszkańców z odpadów komunalnych										
6	Ł CZNIE								1160	38	

2.3.2 Podsumowanie

W zakresie gospodarki odpadami w dużym stopniu zrealizowano zamierzenia związane z rozwojem i zasięgiem selektywnej zbiórki odpadów użytkowych. Ponadto na bieżąco rozwija się problem istniejących, nielegalnie eksploatowanych lokalnych "dzikich wysypisk śmieci" poprzez systematyczne patrole.

Wikszej uwagi i wysiłków wymaga rozwój działań w kierunku wydzielenia ze strumienia odpadów komunalnych – odpadów niebezpiecznych (akumulatory, baterie, świetlówki, przeterminowane leki, zużyte oleje i smary itp.). Należy prowadzić odrębny zbiór tych odpadów.

2.4 Ochrona powierzchni ziemi i gleb

Istotnym do oceny stopnia realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb jest zestaw następujących wskaźników:

Wskaźniki, mogące służyć do oceny realizacji polityki ekologicznej Komisji Europejskiej:

- Indeks uwolnionych do środowiska substancji niebezpiecznych, w tym względnie toksycznych dla ludzi i ekotoksycznych;
- Udział obszarów zabudowanych w ogólnej powierzchni;
- Zużycie pestycydów (w tonach czynnego składnika, w tym względnie toksycznych dla ludzi i ekotoksycznych).

Mierniki wg Polityki Ekologicznej Państwa:

- Stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym);
- Stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska).

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko (wg Polityki Ekologicznej Państwa):

- Ograniczenie degradacji gleb, zmniejszenie powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach przemysłowych i terenach po byłych bazach wojsk radzieckich, w tym likwidacja starych składowisk odpadów, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych;
- Zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

Mierniki na poziomie województwa:

- % udział powierzchni zagospodarowanych rolniczo, w tym na cele leśne (dot. gruntów zdewastowanych i zdegradowanych);
- Powierzchnia terenów nie zdegradowanych i zwartych terenów rolnych;
- Ilość gospodarstw agroturystycznych i prowadzących produkcję ekologiczną;
- Prawidłowe postępowanie z pestycydami, szczególnie w małych gospodarstwach;
- Produkcja żywności dobrej jakości;
- Wzrost liczby gospodarstw ekologicznych.

2.4.1 Działania w tym zakresie

Ze względu na wagę rolnictwa na obszarze Gminy, co wynika głównie z warunków glebowych, klimatycznych i hipsometrycznych zmiany w tym dziale wymagają szerszej analizy i omówienia.

Korzystne położenie Gminy Wilamowice stwarza dogodne warunki rozwoju rolnictwa o charakterze podmiejskim. Na przeważającym w tym obszarze gmina posiada dobre gleby, w tym także o uregulowanych stosunkach wodnych, tworząc kompleks przydatności rolniczej pszenno-dobry, zbożowo-pastewny mocny, w tym także bardzo dobry i w tym także słaby.

Okolo 60% gruntów to gleby klasy III i IV. Są to gleby o dobrej zasobności w składniki pokarmowe. Warunki klimatyczne są korzystne dla wegetacji roślin. Okres wegetacji trwa tu 215-250 dni.

Struktura gruntów w ciągu ostatnich pięciu lat uległa nieznacznej zmianie, co wiąże się ze zmniejszeniem arealu gruntów ornych i użytków rolnych.

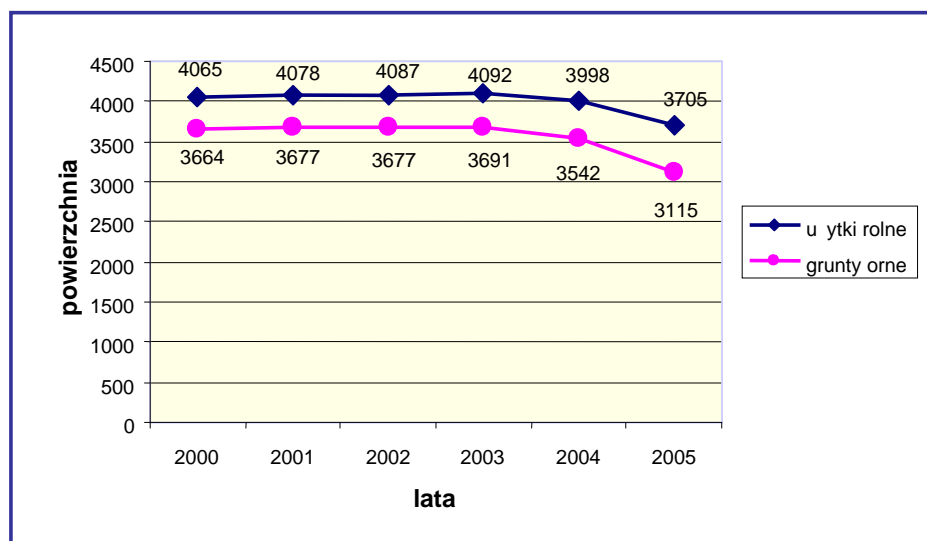
Na uwagę zasługuje wysoki udział w ogólnej powierzchni gruntów, przy małym procencie lasów i sadów. Ilość powierzchni odłogowanej w ogólnej powierzchni gruntów ornych, która wynosiła w latach 2000-2002 około 7% powierzchni w ostatnich latach zwiększyła się do prawie 15%.

Gospodarstwa rolne w Gminie tak jak w latach poprzednich są mocno rozdrobnione. Najmniejsze gospodarstwa o powierzchni do 1 ha i stanowi one prawie 60% wszystkich gospodarstw. Gospodarstw o powierzchni 1-5 ha jest według danych ze Spisu Rolnego 2002 roku 823, co stanowi 35% w wszystkich gospodarstwach.

Gospodarstw o powierzchni powyżej 5 ha jest tylko 123, co stanowi około 5%. Niecałe 2% gospodarstw stanowi gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha. Najmniejsze z gospodarstw produkują tylko na potrzeby własne.

W ostatnich latach struktura się nieznacznie zmieniła w kierunku powiększenia ilości wiskich gospodarstw o powierzchni powyżej 5 ha.

Rysunek 2-15 Struktura zmian w powierzchni użytków rolnych i gruntów ornych na przestrzeni lat 2000-2005

ródło: PO dla Gminy Wilamowice, 2002, Urząd Gminy 2005

Gmina Wilamowice posiada korzystne położenie w pobliżu aglomeracji śląskiej, dzięki czemu ma dostęp do rynku zbytu dla produktów pochodzących z jej terenu. Równocześnie nie brakuje przemysłu i czyste środowisko są czynnikami sprzyjającymi produkcji zdrowej żywności.

Znaczącym kierunkiem produkcji zwierzęcej w gminie jest produkcja ryb. Do stworzenia bazy produkcyjnej - kompleksów stawów hodowlanych (około 300 ha) wykorzystano istniejącą rzekę i potoki. Szacuje się, że produkcja karpia zajmuje około 50 producentów indywidualnych oraz wszystkie gospodarstwa spółdzielcze.

Powierzchnia zasiewów obecnie wynosi 3032 ha. Stanowią głównie:

- zboża (pszenica, żyto, jęczmień, owies) 2312 ha,
- okopowe (ziemniaki) – 316 ha,
- przemysłowe (buraki cukrowe, rzepak i rzepik) – 209 ha,
- pastewne – 110 ha

W latach 2002 -2004 nie zostały przeprowadzone na terenie Gminy Wilamowice nowe badania na kwasowość gleb i na zawartość metali ciężkich. Według wcześniejszych badań przeprowadzonych przez Stację Chemiczną - Rolniczą na obszarze Gminy nie przekroczone są zawartości metali ciężkich, poziom pH jest w normie. Wszystkie uprawy rolnicze z zasadami racjonalnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej lub pierwszy stopień zanieczyszczenia metalami ciężkimi, co oznacza, że ograniczeniem na niektórych terenach są jedynie uprawy warzyw przeznaczonych dla niemowląt.

Zadaniem, które było przewidziane do realizacji z udziałem środków finansowych Gminy Wilamowice jest zorganizowanie szkolenia lub punktu informacyjnego dla przedsiębiorców użytkujących rolniczo ziemi. Dotychczas spotkania dla rolników odbywały się za pośrednictwem producentów roślin ozdobnych i samych rolników dwa razy w roku. Sama Gmina nie brała udziału w organizacji i nie ponosiła z tego tytułu żadnych kosztów finansowych. Dlatego istotnym elementem jest organizacja również przy udziale Gminy podobnych spotkań z udziałem specjalistów dla szerszego grona odbiorców. Akcja ta miałaby na celu informowanie i doskazywanie rolników w zakresie właściwego układania płodozmianów i stosowania nawozów mineralnych w dawkach dostosowanych do jakości i właściwości gleb. Niebagatym elementem jest promocja rolnictwa ekologicznego i zachęcanie rolników do zakładania gospodarstw zajmujących się produkcją zdrowej, atestowanej żywności.

W tym zadaniem, które zarówno teraz jak i przyszłościowo przyczyni się do poprawy stanu nie tylko gleb, ale i całego środowiska, jest organizacja w szkołach dla dzieci i młodzieży kilku lekcji o tematyce ochrony środowiska i metodach dbania o jego zasoby i naturalny charakter. Działania tego typu są już prowadzone przez nauczycieli szkolnych i wychowawców przedszkolnych w ramach potrzeb, w czasie planowych zajęć szkolnych i przedszkolnych.

Tabela 2-14 Stopie realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO, w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ¹¹ /rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ¹² /rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Zorganizowanie akcji informacyjnej dla rolników i producentów rolnych o zasadach racjonalnego gospodarowania zasobami glebowymi	2002	2004	2002	2015	Przeszkolenie 20 rolników i producentów rolnych o zasadach racjonalnego gospodarowania zasobami glebowymi	Produkcenci rolni ozdobnych organizuj wewnętrzne i otwarte szkolenia dla zainteresowanych dwa razy w roku.	30%	40	Koszty ponosz szkółkarze i producenci rolni ozdobnych	
2	Działania w kierunku utrzymania gospodarki rolnej na terenach wskazanych do ochrony i promowanie działań zmierzających do upowszechniania upraw dynamicznych.	2002	2004	-	-	Nielokowanie działalności wycieczkowej na terenach atrakcyjnych, organizacja akcji edukacyjno-promocyjno-szkoleniowych	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	80	0	0%
3	Przeciwdziałanie erozji gleb przez utrzymanie na terenach o spadkach przekraczających 15 stopni trwałych użytków zielonych bądź ich zalesianie oraz zalesianie terenów o spadkach przekraczających 35 stopni	2002	2015	-	-	Zazielenienie lub zalesienie powierzchni około 20 ha	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	200	0	0%

¹¹ Termin rozpoczęcia realizacji zadania po zmianach¹² Termin zakończenia realizacji zadania po zmianach

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO , w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ¹¹ / rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ¹² / rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
4	Intensywne wykorzystywanie zbiorników wodnych dla hodowli ryb oraz stałe utrzymanie ich w dobrej kondycji	2002	2015	2002	2015	Zwiększenie wykorzystania zbiorników wodnych dla produkcji ryb	Zadanie to jest stale realizowane przez właścicieli stawów i przyległych im terenów	0%	150	0	0%
5	Zorganizowanie kilku lekcji w szkołach dla dzieci i młodzieży.	2002	2003	2002	2015	Przeprowadzenie w ciągu roku kilku lekcji o tematyce ekologii i ochrony środowiska	Nauczyciele prowadzą zajęcia w szkołach podstawowych i gimnazjach także w przedszkolach w miarę potrzeb	0%	40	5	13%
6	Ochrona terenów atrakcyjnych ekologicznie poprzez nie lokowanie na tych terenach inwestycji i innych na korzyść walorów przyrodniczych i rekreacyjnych.	2002	2015	2002	2015	W powstającym Planie Zagospodarowania Przestrzennego umieścić zapisy o przeznaczeniu terenów	Opracowano nowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego w którym tereny atrakcyjne ekologicznie zostały wyznaczone i przewidziane do ochrony	30%	260	60	23%
7	Stworzenie na terenie Gminy dwóch gospodarstw produkujących wyłącznie ekologicznie.	2002	2015	2002	2015	Zorganizowanie akcji informacyjno – promocyjnej dla zainteresowanych rolników	W ramach spotkania producentów rolin ozdobnych podejmowane są tematy związane z ekologiczną produkcją żywności.	30%	160	Gmina nie ponosi z tego tytułu żadnych kosztów.	0%
ŁĄCZNIE									940	65	

2.4.2 Podsumowanie

W latach 2002 -2004 w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb realizowane były działania jedynie w zakresie edukacji ekologicznej. Działania te dla dzieci i młodzieży prowadzone były w szkołach i przedszkolach w ramach zajęć programowych. O ilości i częstotliwości decydowali nauczyciele i wychowawcy przedszkolni.

Na obszarze Gminy dla dorosłej części społeczeństwa producenci roli i roślin ozdobnych we własnym zakresie organizują spotkania dwa razy w roku. W żadnej formie edukacji nie uczestniczy Gmina.

W następnych latach realizacji zadań zapisanych w Programie Ochrony środowiska proponuje się zwiększenie zaangażowania Gminy w realizację zadań związanych z ochroną powierzchni ziemi i gleb.

2.5 Ochrona powietrza

Istotnym do oceny stopnia realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony powietrza jest zestaw następujących wskaźników:

Wskaźniki, mogące służyć do oceny realizacji polityki ekologicznej Komisji Europejskiej:

- Emisja do powietrza czterech rodzajów zanieczyszczeń (SO_x, NO_x, NH₃, LZO);
- Całkowita emisja CO₂ i pięciu innych gazów cieplarnianych (CH₄, N₂O, typu HFC i PFC oraz SF₆);
- Indeks uwolnionych do środowiska substancji niebezpiecznych, w tym względnie toksycznych dla ludzi i ekotoksycznych;
- Całkowita liczba przejechanych pasażerskich kilometrów (pkm) i tonokilometrów (tkm) oraz całkowite zużycie energii.

Mierniki wg Polityki Ekologicznej Państwa:

- Stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),
- Ilość zużytej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wzrost w wielkościach fizycznych lub wartości sprzedanej),
- Stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny Programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska).

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko (wg Polityki Ekologicznej Państwa):

- Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych) oraz poprawa jakości powietrza.

Mierniki na poziomie województwa:

- Emisja zanieczyszczeń pyłowych w tys. ton;
- Emisja zanieczyszczeń gazowych w tys. ton;
- Wzrost zużycia paliw ekologicznych;
- Unowocześnienie układu komunikacyjnego.

2.5.1 Działania w tym zakresie

W ochronie powietrza przed zanieczyszczeniem występują dwa główne problemy o różnym stopniu trudności i różnych barierach utrudniających lub ograniczających ich rozwiązywanie. Pierwszym jest zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza substancjami pyłowymi, powstającymi w wyniku spalania paliw i stosowania różnorodnych technologii przemysłowych. Drugi problem to zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza substancjami gazowymi.

Zanieczyszczenia powietrza na terenie Gminy spowodowane są przez tzw. niskie emisje z miejscowych zakładów, indywidualnych kotłowni budynków mieszkalnych.

W ciągu ostatnich lat władze gminne podejmowały działania mające na celu ochronę powietrza.

Były one głównie ukierunkowane na podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców, co w rezultacie doprowadziło do zwiększenia proekologicznych zachowań. Prowadzone były kampanie informacyjne nt. oszczędnego korzystania z energii cieplnej, korzystania z wody dobrej jakości i potrzeby korzystania z ekologicznych nośników energii (wystawa kotłów ekologicznych).

Termomodernizacja budynków mieszkalnych i publicznych na terenie Gminy przeprowadzana jest od 1998 roku. Od 2002-2005 roku termomodernizacji, poddane zostały budynki szkolne w Starej Wsi, Wilamowicach i Dankowicach. Łącznie w 17 budynkach stanowiących własność Gminy wymieniono kotły węglowe na gazowe.

W 2006 przewiduje się termomodernizację budynku szkolnego w Pisarzowicach. W 2005 roku przewiduje się wykonanie termomodernizacji Ośrodka Zdrowia w Dankowicach i Wilamowicach, a także Domu Ludowego w Heczmarowicach.

Tabela 2-15 Nakłady finansowe poniesione i przewidziane na termomodernizację budynków publicznych na terenie Gminy Wilamowice

Budynek	Rok wykonania	Poniesione finansowe [tys. zł]
Szkoła w Starej Wsi	2003	23
Szkoła w Wilamowicach	2004	255
Szkoła w Dankowicach	2004	128
Szkoła w Pisarzowicach	2006	432,5
Ośrodek Zdrowia w Dankowicach	2005	107
Ośrodek Zdrowia w Wilamowicach	2005	182
Dom Ludowy w Heczmarowicach	2005	71

Biorąc pod uwagę stale wzrastającą liczbę pojazdów samochodowych z jednej strony i konieczność ograniczania wzrostu emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych z drugiej strony, muszą być kontynuowane działania dotyczące wprowadzenia ruchu rowerowego, bardziej przyjaznego środowisku niż samochód.

Jednym z głównych zadań na kolejne lata będzie przygotowanie warunków dla rozwoju ruchu rowerowego. Infrastruktura dla tras rowerowych musi być stworzona w taki sposób, aby zapewnić bezpieczne środowisko rowerzystom.

Tabela 2-16 Stopień realizacji zadań w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony powietrza

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO, w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ¹³ /rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ¹⁴ /rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza	2002	2015	2002	2015	Nauczyciele we własnym zakresie	Nauczyciele we własnym zakresie -	Działanie bieżące realizowane do 2015 roku	52	5	25%
2	Likwidacja niskiej emisji obszarowej	2002	2015	2002	2005	Wymiana kotłów na ekologiczne (bardziej przyjazne środowisku)	Wymiana kotłów na ekologiczne w obiektach budżetowych gminy	Zadanie zrealizowano w budynkach publicznych	6000	516	1%
3	Termomodernizacja budynków mieszkalnych i publicznych Docieplenie ścian zewnętrznych i stropów budynków Zmiana w systemach grzewczych Stosowanie układów regulacji automatycznej systemów grzewczych Szkoły: Stara Wieś Wilamowice	2002	2015	2002	2015	Ograniczenie emisji Obniżenie zużycia energii	Wymiana kotłów na ekologiczne w budynkach szkolnych	Do końca 2006 roku zostaną zrealizowane inwestycje za 792,5 tys.	3000	23 255	14%

¹³ Termin rozpoczęcia realizacji zadania po zmianach¹⁴ Termin zakończenia realizacji zadania po zmianach

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO , w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ¹³ / rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ¹⁴ / rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w Latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	Dankowice									128	
4	Ł. CZNIE								9062	927	

2.5.2 Podsumowanie

Działania zmierzające do ograniczenia emisji substancji szkodliwych do powietrza prowadzi się w Gminie w kilku kierunkach.

Dla obniżenia niskiej emisji obszarowej z lokalnych źródeł ciepła należy prowadzić termomodernizację budynków publicznych. Wszystkie budynki szkolne zostały poddane termomodernizacji.

W zakresie ograniczenia emisji ze środków transportu należy dokonywać modernizacji dróg gminnych.

2.6 Ochrona przed hałasem i promieniowaniem niejonizującym

Istotnym do oceny stopnia realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem niejonizującym jest zestaw następujących wskaźników:

Mierniki wg Polityki Ekologicznej Państwa:

- Stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym), (hałas jest również traktowany jako zanieczyszczenie środowiska);
- Stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska);
- techniczno-technologiczne charakterystyki materiałów, urządzeń produktów (np. zawartość ołowiu w benzynie, zawartość rtęci w bateriach, jednostkowa emisja w gwałtowności przy eksploatacji samochodu, poziom hałasu w czasie pracy samochodu itd.), zgodnie z zasadą dostępu do informacji dane te powinny być ujawniane na metkach lub do dokumentów technicznych produktu.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko (wg Polityki Ekologicznej Państwa):

- Zmniejszenie uciążliwości hałasu, przede wszystkim poziomu hałasu na granicy własności wokół obiektów przemysłowych, hałasu ulicznego w Miastach oraz hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych.

Mierniki na poziomie województwa:

- Unowocześnienie układu komunikacyjnego;
- Obniżenie poziomu dźwięku w środowisku;
- Modernizacja dróg miejskich poprzez zmianę struktury nawierzchni (asfalty porowate, „ciężkie asfalty”);
- Utrzymanie ruchu tranzytowego poza terenami mieszkaniowymi i terenami atrakcyjnymi krajobrazowo;
- Rozbudowa istniejących oraz budowa nowych parkingów prowadzona z utrzymaniem standardów ochrony przed hałasem.

2.6.1 Działania w tym zakresie

Wstępem do podjęcia działań odnośnie ograniczenia uciążliwości hałasem jest dokładne rozpoznanie miejsc przekroczenia norm, co wiąże się z koniecznością wykonania cyklu pomiarów terenowych.

Bardziej rygorystyczna kontrola pojazdów, a także usprawnienie ruchu drogowego i modernizacja dróg transportu przyczyni się do zmniejszenia emisji hałasu.

Oprócz działań ukierunkowanych na redukcję emisji hałasu, równocześnie będą podejmowane działania zmniejszające uciążliwość hałasu dla mieszkańców np. sukcesywna wymiana okien na dwukierunkowe w mieszkaniach komunalnych zlokalizowanych przy drogach o największym natężeniu ruchu samochodowego.

Układ linii autobusowych i komunikacja samochodowa indywidualna stanowi podstawowe systemy transportowe przewoźników pasażerskich na terenie gminy. Cechują je niskie parametry techniczne i zły stan nawierzchni. W celu poprawy stanu nawierzchni dróg Gmina Wilamowice wykonała nakładki asfaltowe (Tabela 2-17).

Tabela 2-17 Długość nawierzchni zmodernizowanej na terenie Gminy w latach 2002-2004

Gmina	Długość nawierzchni zmodernizowanej		
	2002	2003	2004
Wilamowice	5,09	6,91	4,59

Na terenie Gminy Wilamowice dokonano również rozbudowy istniejących oraz budowy nowych parkingów z utrzymaniem standardów ochrony przed hałasem.

Tabela 2-18 Nowe miejsca parkingowe powstałe na terenie Gminy Wilamowice

Gmina	Nowe miejsca parkingowe
	2004
Wilamowice	17
Wilamowice	10
Stara Wieś	60

Organizacje ekologiczne nie prowadzą żadnych akcji dotyczących ochrony hałasem i szkodliwym promieniowaniem niejonizującym. Edukacja ekologiczna prowadzona jest stale w ramach potrzeb czasowo zajęciowych i przedszkolnych dla dzieci i młodzieży. Nauczyciele organizują konkursy dyskusje i pogadanki.

Jedyną dostępną metodą redukcji hałasu pozostaje wymiana okien na dwukierunkowe izolacyjne, które zapewnią warunki komfortu akustycznego wewnątrz zamkniętych pomieszczeń. Nie zmniejszy to jednak poziomu hałasu w środowisku.

Tabela 2-19 Stopie realizacji zadań tych w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony przed hałasem i promieniowaniem niejonizującego

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO, w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ¹⁵ /rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ¹⁶ /rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w Latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przed hałasem	2002	2015	2002	2015	Nauczyciele we własnym zakresie w szkołach i przedszkolach	Zwiększenie wiadomości ekologicznej dzieci i młodzieży	Działanie b.dzie realizowane do 2015 roku	52	5	10%
2	Minimalizacja emisji hałasu komunikacyjnego poprzez budowę ekranów akustycznych wzdłuż tras komunikacyjnych dla ochrony zabudowy mieszkaniowej	2002	2015	2002	2015	Poprawa klimatu akustycznego na terenie miasta i gminy	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	2000	0	0%
3	Stworzenie bazy danych o obiektach przemysłowych stwarzających zagrożenie akustyczne dla środowiska Opracowanie programu ochrony przed hałasem	2004	2015	2004	2015	Kontrola stanu środowiska, eliminacja lokalnych konfliktów	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	Działanie b.dzie realizowane do 2015 roku, nakłady przeznaczone na 2005 rok – 60 tys.	130	0	0%
12	Ł. CZYNIE								2192	5	

¹⁵ Termin rozpoczęcia realizacji zadania po zmianach¹⁶ Termin zakończenia realizacji zadania po zmianach

2.6.2 Podsumowanie

Teren Gminy Wilamowice stał się w ostatnich latach spokojniejszy jeżeli chodzi o ilość emitowanego hałasu.

Zostały zaostrzone kontrole pojazdów ciarowych oraz usprawniono ruch komunikacyjny, a także zlikwidowano połączenia kolejowe przez teren Gminy, co znacznie przyczynia się do ograniczenia uciążliwości związanych z emisją hałasu.

Planuje się również budowę ekranów akustycznych wzdłuż tras komunikacyjnych dla ochrony zabudowy mieszkaniowej.

Akcje edukacji ekologicznej prowadzone są na bieżąco w szkołach i przed szkołami głównie z inicjatywy nauczycieli.

Jedną z dostępnych metod redukcji hałasu komunikacyjnego jest stosowanie biernych zabezpieczeń akustycznych, tj. ekranów akustycznych. Jednakże w wielu przypadkach nie ma możliwości ich zastosowania.

2.7 Ochrona przyrody

Istotnym do oceny stopnia realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony przyrody jest zestaw następujących wskaźników:

Wskaźniki, mogące służyć do oceny realizacji polityki ekologicznej Komisji Europejskiej:

- Indeks różnorodności biologicznej oparty na zróżnicowaniu na poziomie genetycznym i siedliskowym (nie przyjęto jeszcze dokładnej definicji).

Mienniki wg Polityki Ekologicznej Państwa:

- Stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny Programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska).

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko (wg Polityki Ekologicznej Państwa):

- Wzrost lesistości kraju, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrost zapasu i przyrost masy drzewnej, a także wzrost poziomu kultury; różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawa stanu zdrowotności lasów będących pod wpływem zanieczyszczenia powietrza, wody lub gleby;
- Zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk, a także pomyślne reintrodukcje gatunków.

Mienniki na poziomie województwa:

- Wzrost procentowy powierzchni obszarów chronionych w Gminie ;
- Wzrost ilości gatunków flory, fauny i zbiorowisk roślinnych związanych z renaturalizacją środowiska;
- Przebudowa drzewostanów;
- Zwiększenie lesistości Gminy;
- Porównawcze pomiary monitoringu środowiskowego ;
- Nowe funkcje rekreacyjne w historycznym układzie zabytkowego zespołu zieleni .

2.7.1 Działania w tym zakresie

W zakresie ochrony przyrody na obszarze Gminy Wilamowice w latach 2006 – 2008 przewiduje się na bieżąco aktualizować i ujednolicić oznakowania tras rowerowych. Ciężkie będą stale wyrównywane i ujednolicane.

W ostatnich latach nie zwiększyła się powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych, nie utworzono również nowych pomników przyrody. W 2004 roku wydano 3,5 tys. zł na uporządkowanie stanu zdrowotno-sanitarnego „Alej Lipowej” w Dankowicach.

W 2004 roku planuje się uporządkowanie stanu zdrowotno-sanitarnego „Alej Lipowej” w Dankowicach.

Tabela 2-20 Stopie realizacji zadań w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie ochrony przyrody

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO, w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ¹⁷ /rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ¹⁸ /rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w Latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Ujednolicenie tras, nazewnictwa i oznakowania ścieżek rowerowych	2002	2004	2006	2008	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-wypoczynkowej	Trasy i ich oznakowania ujednolicone zostaną w 2006 roku za kwotę 15 tys.	0%	60	0	0%
2	Utworzenie proponowanych małopolskich form ochrony przyrody	2002	2004	2002	2006	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Gminy	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	50	0	0%
3	Uporządkowanie stanu zdrowotno-sanitarnego „Alei Lipowej” w Dankowicach	2002	2004	2004	2008	Tworzenie Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) Gminy	W 2005 roku przewiduje się realizację zadania za 12 tys.	0%	25	3,5	14%
4	Objęcie ochroną prawną w formie „pomników przyrody”-drzew o charakterze pomnikowym	2002	2004	2002	2006	Utworzenie nowych pomników przyrody	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	20	0	0%
5	Ochrona gniazd bociana białego	2002	2004	2002	2004		Remont dwóch gniazd w Starej Wsi i Hecznarowicach	100%	10	3	30%

¹⁷ Termin rozpoczęcia realizacji zadania po zmianach¹⁸ Termin zakończenia realizacji zadania po zmianach

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO , w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ¹⁷ /rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ¹⁸ /rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w Latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
6	Urządzenie pola golfowego w Wilamowicach (+ zieleń urządzona)	2002-	2015	-	-	-	-	Nie planuje się	1000	0	-
7	Utworzenie kompleksu rekreacyjno-sportowego nad Sołą	2002	2015	2002	2015	Rozszerzenie oferty rekreacyjno-wypoczynkowej	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie, do końca 2005 roku planuje się nakłady około 20 tys.	0%	250	0	0%
8	Tworzenie sieci zadrzewień i zakrzacze w terenach rolniczych	2002	2015	2002	2015	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy	Działanie będzie realizowane do 2015 roku, cz. kosztów ponoszą osoby fizyczne	230	10	4%
9	Ochrona zadrzewień i terenów łęgowych w dolinach rzek i potoków	2002	2015	2002	2015	Regulacje potoków i ochrona zieleni przybrzeżnej	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy	Zadanie jest realizowane zgodnie z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego	200	0	0%
10	Zalesianie gruntów porolnych (wariant realistyczny – 30 ha)	2002-	2015	2002	2015	Wzrost różnorodności biologicznej na terenie Gminy	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	75	0	0%
12	Ł. CZYNIE								1930	16,5	

2.7.2 Podsumowanie

Ochrona przyrody to specyficzna działa ochrony środowiska, który przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej Gminy. Władze Gminy stale dbają o jakość nawierzchni i oznakowania wzdłuż dróg rowerowych.

W najbliższych latach władze Gminy powinny zadbać również o zwiększenie ilości terenów atrakcyjnych ekologicznie i czynić starania o szczególną ochronę cennych roślin i zwierząt, a także obszarów ich występowania.

2.8 Edukacja ekologiczna

Istotnym do oceny stopnia realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie edukacji ekologicznej jest zestaw następujących wskaźników:

Mierniki na poziomie województwa:

- Wzrost wiadomości ekologicznej dzieci i młodzieży;
- Wskaźnik dostępności lepszych pozycji metodycznych związanych z ekologią;
- Usuwanie złych nawyków takich jak: traktowanie rzek, potoków i lasów jako wysypisk śmieci.

Na dzień dzisiejszy nadal brak jest na terenie Gminy organizacji ekologicznej.

Edukacja i informacja ekologiczna są podstawowymi narzędziami służącymi podniesieniu wiadomości ekologicznej mieszkańców Gminy. Prowadzenie różnorodnych form pozalekcyjnych edukacji ekologicznej, jak szkolne koła ekologiczne, organizowanie i rozwój ośrodków edukacji środowiskowej (edukacja rolników, kierowców, działkowców, prowadzenie olimpiad i konkursów ekologicznych, organizacja kampanii społecznych w szkołach i zakładach pracy na rzecz ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, rozwijanie różnych form turystyki, itp.) przyczyni się do podniesienia wiadomości ekologicznej mieszkańców Gminy i stworzy szansę na włączenie się społeczeństwa w działania proekologiczne.

Pomocny w tym zakresie byłby wkład pozarządowych organizacji ekologicznych, czyli działających w Gminie stowarzyszeń ekologiczno-kulturalnych.

Ponadto mieszkańcy powinni uczestniczyć w działaniach na rzecz ochrony środowiska. Oczekuje się od nich oszczędnego korzystania z wody, energii elektrycznej i ciepłej oraz udziału w segregacji odpadów. Informacje na ten temat mogłyby przekazywane poprzez Rady Osiedli i Rady Sołectw. Władze Gminy mogłyby zorganizować w Urzędzie Gminy punkt informacji ekologicznej, współpracujący ze szkołami. Zadaniem takiego punktu byłoby przekazywanie mieszkańcom informacji nt. stanu środowiska, prowadzonych i planowanych inwestycji, a także realizacji Programu Ochrony środowiska.

Pozarządowe Organizacje Ekologiczne powinny spełniać swój rolę w procesie podnoszenia wiadomości ekologicznej mieszkańców. Wąwn rolę w przekazywaniu wiedzy, zwłaszcza na temat rolnictwa ekologicznego, prawidłowego stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, będzie spełniał Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

2.8.1 Działania w tym zakresie

Działania w zakresie edukacji ekologicznej w Gminie Wilamowice były prowadzone w oparciu o środki finansowe gminne, w większości wypadków bez udziału środków zewnętrznych. Realizacja zadania polegającego na organizacji wystaw proekologicznych, (zorganizowano wystawy kół ekologicznych), dofinansowana została ze środków Gminnego Funduszu.

Innym ważnym zadaniem z zakresu edukacji ekologicznej jest utworzenie specjalnych szlaków — ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych, promujących lokalne wartości środowiska przyrodniczego, które winny obejmować :

- tablice poglądowe na trasie ich przebiegu,
- broszura (folder) obejmująca opis i komentarz dotyczący interesujących obiektów na trasie ścieżki oraz procesów ekologicznych możliwych do zaobserwowania.

Nowotworzone ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne mogły być łączone z rozwijającą się w województwie ścieżką sieci ścieżek rowerowych, która swym zasięgiem objęła również teren gminy Wilamowice.

Gmina, a za jej pośrednictwem dzieci i młodzież brała przez ostatnie lata udział w cyklicznej akcji ekologicznej o zasięgu ponadlokalnym „Sprzątanie świata”.

Tabela 2-21 Stopie realizacji zadań w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice w zakresie edukacji ekologicznej

L.P.	Kluczowe działania wyznaczone w PO, w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów	Założony termin rozpoczęcia realizacji, wg PO	Założony termin zakończenia realizacji, wg PO	Planowany ¹⁹ /rzeczywisty termin rozpoczęcia realizacji	Planowany ²⁰ /rzeczywisty termin zakończenia realizacji	Efekty rzeczowe założone w PO [jedn.]	Osiągnięte efekty rzeczowe w Latach 2002-2004	Stopień realizacji [%]	Planowane nakłady finansowe, wg PO [tys. zł.]	Poniesione nakłady finansowe w latach 2002-2004 [tys. zł.]	Stopień realizacji [%]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Utworzenie i wydanie publikacji przyrodniczo-dydaktycznych „Dolina Soły” - iście przyrodniczo-kulturowa	2002	2004	2002	2006	Poszerzenie wiedzy o środowisku przyrodniczym Gminy, rozszerzenie oferty rekreacyjno-wypoczynkowej Gminy	W latach 2002-2004 nie podjęto żadnych działań w tym zakresie	0%	50	0	0%
2	Program edukacji ekologicznej dla szkół podstawowych i gimnazjów	2002	2004	2002	2006	Realizacja programu edukacji ekologicznej	Planowane koszty na realizację zadania na 2005 rok – 5 tys.	0%	75	0	0%
3	Realizacja programu edukacji ekologicznej (kontynuacja) + wydawnictwa ekologiczne (foldery, broszury, ulotki)	2002	2015	2002	2015	Realizacja programu edukacji ekologicznej	Planowane koszty na realizację zadania na 2005 rok – 10 tys.	-	330	0	0%
4	ŁĄCZNIE								465	0	

¹⁹ Termin rozpoczęcia realizacji zadania po zmianach²⁰ Termin zakończenia realizacji zadania po zmianach

2.8.2 Podsumowanie

Gmina Wilamowice ze względu na brak środków finansowanych nie realizuje zadań związanych z dużymi nakładami własnymi.

W latach przyszłych powinno się kontynuować działania w zakresie działań edukacyjnych o charakterze ekologicznym, akcji ekologicznych czy konkursów dla dzieci i młodzieży. Działania te zwłaszcza dla dzieci przyczyniają się do tzw. nauki przez zabawę. Poprzez konkursy z nagrodami i cele edukacyjne połączone w wycieczkami szkolnymi młodzież uczy się jak waga naturalnej wartości przyrody i ekologia.

Należy również rozważyć możliwość zdobycia środków finansowych na realizację zadań inwestycyjnych głównie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach a także ze środków Unii Europejskiej.

3 Uwarunkowania finansowe realizacji Programu Ochrony środowiska w latach 2002-2004

Właściwe efekty wdrażania Programu Ochrony środowiska związane są z aspektami finansowymi jego realizowania. Złożoność problemów w dziedzinie ochrony środowiska powoduje konieczność zaangażowania znacznych środków finansowych w celu ich rozwiązania.

W tej części dokumentu analizie poddana zostanie:

- ogólna sytuacja finansowa budżetu gminy Wilamowice w latach 2002-2004, uwzględniająca wydatki związane z ochroną środowiska
- stopień realizacji zaplanowanych wydatków na ochronę środowiska dla zadań, których termin rozpoczęcia przypadał na lata 2002-2004,
- źródła finansowania inwestycji w obszarze ochrony środowiska.

3.1 Ogólna sytuacja budżetowa gminy Wilamowice

W celu przybliżenia aspektów finansowych gminy Wilamowice w kontekście realizacji zadań Programu Ochrony środowiska, przedstawiono główne kategorie budżetowe.

Tabela 3-1 Sytuacja finansowa gminy Wilamowice w latach 2002-2004 oraz plan na rok 2005.

Lp.	Wyszczególnienie	2002	2003	2004
1.	Dochody	18 272 613	19 675 863	22 543 870
1.1	Dotacje i subwencje	8 809 226	9 474 604	9 884 059
1.2	Dochody własne	9 463 387	10 201 259	12 659 811
2.	Wydatki	17 415 644	21 506 242	24 933 875
2.1	Wydatki bieżące, w tym:	15 402 174	16 226 185	17 813 952
-	ochrona środowiska	330 725	346 282	354 378
2.2	Inwestycje, w tym:	2 013 470	5 280 057	7 119 923
-	ochrona środowiska	245 299	2 874 878	6 294 682
3.	Łączna kwota długu	1 671 699	4 338 317	10 407 000
3.1	Stan zadłużenia z tytułu pożyczek i kredytów	1 671 699	4 338 317	10 407 000
3.2	Pozostałe zobowiązania			
4.	Zobowiązania do pokrycia w danym roku	118 042	318 515	696 771
4.1	Splata rat kredytów i pożyczek		214 111	613 880
4.2	Splata odsetek od kredytów i pożyczek	118 042	104 404	82 891

Dla zobrazowania relacji i tendencji zachodzących w obszarze dochodów i wydatków budżetowych, niezbędnym jest przedstawienie kluczowych kategorii budżetowych w formie analizy wskaźnikowej. Najważniejszym elementem analizy jest ocena zdolności do zaciągania zobowiązań – zgodnie z art. 113 i 114 Ustawy o finansach publicznych.

Art. 113.

1. Łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego pożyczek wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek, oraz należnymi odsetkami i dyskontami, a także przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego.

2. W przypadku gdy relacja, o której mowa w art. 12 ust. 1 pkt 2 lit. b), przekroczy 55%, to kwota, o której mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 12% planowanych dochodów jednostki samorządu terytorialnego, chyba że obciążenia te w całości wynikają z zobowiązań zaciętych przed datę ogłoszenia tej relacji.

Art. 114.

Łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60% dochodów tej jednostki w tym roku budżetowym.

Tabela 3-2 Wskaźniki budżetu gminy Wilamowice

Lp.	Wskaźniki	2002	2003	2004
1.	Zadłużenie na koniec roku w relacji do dochodów budżetowych (art. 114)	9,15%	22,05%	46,16%
2.	Splata zobowiązań w relacji do dochodów budżetowych (art. 113)	0,65%	1,62%	3,09%
3.	Pokrycie wydatków ogółem w dochodach budżetowych	104,92%	91,49%	90,41%
4.	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem budżetu	51,79%	51,85%	56,16%
5.	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem budżetu	11,56%	24,55%	28,56%
6.	Udział całkowitych wydatków na ochronę środowiska w wydatkach ogółem	3,31%	14,98%	26,67%
7.	Udział bieżących wydatków na ochronę środowiska w całkowitych wydatkach bieżących	2,15%	2,13%	1,99%
8.	Udział wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska w wydatkach majątkowych	12,18%	54,45%	88,41%
9.	Udział całkowitych wydatków na ochronę środowiska w dochodach ogółem	3,15%	16,37%	29,49%
10.	Dynamika zmian:			
10.1	dochodów ogółem	-	7,68%	14,58%
10.2	dochodów własnych	-	7,80%	24,10%
10.3	wydatków ogółem	-	23,49%	15,94%
10.4	wydatków majątkowych	-	162,24%	34,85%
10.5	wydatków na ochronę środowiska ogółem	-	459,21%	106,42%
10.6	wydatków bieżących na ochronę środowiska	-	4,70%	2,34%
10.7	wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska	-	1071,99%	118,95%

Z przedstawionych danych wynika m.in., iż gmina Wilamowice zachowywała w ciągu badanego okresu zdolność do zaciągania zobowiązań i posiada również znaczne możliwości w tym zakresie, niemniej jednak – ze względu na rozbudowany zakres inwestycyjny i konieczność pokrycia części wydatków z nim związanych środkami zrotnymi – poziom zadłużenia w stosunku do osiągniętych dochodów jest znaczący.

Zasadniczym elementem wydatków majątkowych są inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska. Wynika to przede wszystkim z faktu podjęcia inwestycji w obszarze gospodarki ciekowej.

3.2 Wydatki gminy Wilamowice na realizację zadań Programu Ochrony środowiska oraz źródła ich finansowania

Zestawienie kosztów realizacji działań w latach 2002 - 2004 opracowano w oparciu o inwestycje wyszczególnione w Programie Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice. Wiele działań nie inwestycyjnych było realizowanych w ramach codziennych obowiązków pracowników Urzędu Gminy Wilamowice, a więc bez dodatkowych kosztów.

Jest sprawą oczywistą, że koszty realizacji poszczególnych inwestycji nie mogły być pokryte bezpośrednio z budżetu Gminy, pomimo że budżet ten jest podstawowym źródłem finansowania.

Poniższa tabela przedstawia procentową strukturę finansowania inwestowania w latach 2002 -2004.

Tabela 3-3 Udział poszczególnych źródeł finansowania inwestycji w latach 2002 -2004

Lp.	źródła finansowania	Wysokość wydatków (tys. zł)	Udział %
1.	Budżet gminy	6 823,3	60,1%
2.	Budżet państwa	884,1	7,8%
3.	Fundusze UE	3 640,6	32,1%
4.	WFO iGW / NFO iGW	0,0	0,0%
5.	Ogółem	11 348,0	100,0%

Wartości nakładów oraz źródeł ich finansowania dla poszczególnych kierunków ochrony rodowiska przedstawia Tabela 3-4.

Tabela 3-4 Struktura wydatków i źródeł ich pokrycia w dziedzinie ochrony rodowiska w poszczególnych latach

Lp.	Kierunki ochrony rodowiska	2002				2003				2004			
		Nakłady ogółem	rodki własne	Krajowe rodki publiczne	rodki UE	Nakłady ogółem	rodki własne	Krajowe rodki publiczne	rodki UE	Nakłady ogółem	rodki własne	Krajowe rodki publiczne	rodki UE
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	532,3	245,3	287,0	0,0	3 173,6	1 481,9	298,7	1 393,0	6 593,1	4 047,1	298,4	2 247,6
2.	Gospodarka odpadami	12,0	12,0			13,0	13,0			15,0	15,0		
3.	Ochrona powierzchni ziemi i gleb	1,0	1,0			2,0	2,0			62,0	62,0		
4.	ochrona powietrza	56,0	56,0			146,0	146,0			720,0	720,0		
5.	ochrona przed hałasem									5,0	5,0		
6.	Ochrona przyrody	3,5	3,5			3,5	3,5			10,0	10,0		
7.	Edukacja ekologiczna												

Stopień wykonania zakładanych wydatków na zadania POS, których termin rozpoczęcia przypadał na lata 2002-2004, zestawiono w Tabeli 3-5.

Tabela 3-5 Stopień realizacji nakładów inwestycyjnych

Lp.	Kierunki ochrony rodowiska	Nakłady planowane [tys. zł]	Nakłady poniesione [tys. zł]	Stopień realizacji
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	42 300	10 299	24,3%
2.	Gospodarka odpadami	1 160	40	3,4%
3.	Ochrona powierzchni ziemi i gleb	940	65	6,9%
4.	Ochrona powietrza	9 062	922	10,2%
5.	Ochrona przed hałasem	2 192	5	0,2%
6.	Ochrona przyrody	1 930	17	0,9%
7.	Edukacja ekologiczna	465	0	0,0%
OGÓŁEM		58 049	11 348	19,5%

3.3 Wnioski

Zasadniczymi przedsięwzięciami w dziedzinie ochrony środowiska, na których skoncentrowano wysiłek finansowy, dotyczyły obszaru gospodarki wodno - ciekowej (budowa kanalizacji sanitarnej dla gminy). Realizacja tego projektu była możliwa ze względu na fakt, iż gmina Wilamowice otrzymała wsparcie finansowe z dotychczasowych funduszy strukturalnych UE w ramach Programu PHARE. Nakłady inwestycyjne, stosunkowo mniejsze, na pozostałe kierunki ochrony środowiska sfinansowane zostały pokryte wyłącznie z dotychczasowych funduszy Gminy.

Należy zauważyć brak zaangażowania finansowego w realizację innych niż gospodarka wodno - ciekowa kierunków ochrony środowiska ze strony krajowych funduszy preferencyjnych. Zasadniczym rodzajem dla zdynamizowania działań w tych obszarach, w szczególności w zakresie ochrony powietrza, może być zintensyfikowanie działań w celu pozyskania dotychczasowych Narodowego - i/lub Wojewódzkiego Funduszu Ochrony środowiska.

Złoty problem potrzeb w obszarze gospodarki ciekowej gminy wskazuje, iż w kolejnych latach budżet gminy wymagałby zabezpieczenia znacznych kwot pieniężnych na te cele. Z uwagi na znaczny przyrost zadłużenia gminy wymagałby od władz poszukiwania bezzwrotnych źródeł finansowania przedsięwzięć. Szansą ich realizacji byłby dotychczasowy UE w ramach przygotowywanego Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013.

4 Zako czenie

Według Ustawy PO Raport z Realizacji Programu Ochrony środowiska Gminy wykonuje się raz na dwa lata. Celem tego opracowania jest ocena realizacji działań inwestycyjnych władz Gminy. Wskazanie co zrobiono, w jakim stopniu wywiązano się z obowiązku zapisanego w przyjętym dwa lata wcześniej Programie Ochrony środowiska.

Gmina Wilamowice skupiła się w ciągu ostatnich dwóch lat na działaniach inwestycyjnych w zakresie sieci kanalizacyjnej. Wyremontowano drogi gminne i łatanymi dziury w powiatowych i wojewódzkich. Podjęto również działania w zakresie gospodarki odpadami. Wymianie poddano stare nieekologiczne kotły grzewcze w budynkach gminnych.

Uzupełnienia wymagają działania w zakresie ochrony przyrody, ochrony przed hałasem i czynniki zadania z zakresu ochrony powierzchni ziemi i gleb. W związku z tym termin zakończenia niektórych zadań został przesunięty na lata późniejsze, co w aktualizacji programu wykonywanej minimum raz na 4 lata zostanie tak zapisane.

5 Dane wyjściowe

Raport z Realizacji Programu Ochrony środowiska dla Gminy Wilamowice powstał w oparciu o dane pochodzące z następujących źródeł:

- Informacje udostępnione przez Urząd Gminy;
- Gminny portal internetowy www.wilamowice.pl;
- Powiatowy Urząd Pracy w Bielsku-Białej;
- Informacje udostępnione przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji, ul. Sienkiewicza 2a, 43-330 Wilamowice;
- Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony środowiska w Katowicach (www.katowice.pios.gov.pl);
- GUS Bank Danych Regionalnych www.stat.gov.pl.